STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
PAOLA MENGOZZIHO
přednesené dne 30. dubna 2009 [1]

I – Skutečnosti předcházející sporu, řízení a návrhová žádání účastnic řízení

1. Rozhodnutím K(2004) v konečném znění ze dne 26. října 2004 v řízení podle článku 81 Smlouvy [o ES] (věc COMP/F-1/38.338 PO/Jehly) (dále jen „sporné rozhodnutí“) stanovila Komise Evropských společenství v článku 1 uvedeného rozhodnutí, že společnosti William Prym GmbH & Co. KG a Prym Consumer GmbH & Co. KG porušily čl. 81 odst. 1 ES tím, že se účastnily řady dohod, které jednak rozdělují nebo přispívají k rozdělování výrobkových trhů tím, že rozdělují evropský trh s tvrdým galanterním zbožím, a jednak rozdělují nebo přispívají k rozdělování zeměpisných trhů tím, že rozdělují evropský trh s jehlami, společně se dvěma britskými podniky a jejich dceřinými společnostmi, a to jednak Coats Holdings Ltd a J&P Coats Ltd (dále jen společně „skupina Coats“), a jednak Entaco Group Ltd a Entaco Ltd (dále jen společně „skupina Entaco“).

2. V článku 2 sporného rozhodnutí Komise navrhovatelkám uložila pokutu ve výši 30 milionů eur.

3. Komise ve sporném rozhodnutí tuto pokutu stanovila na základě závažnosti a délky trvání protiprávního jednání, tedy obou kritérií uvedených jak v čl. 15 odst. 2 nařízení Rady č. 17 ze dne 6. února 1962 prvního nařízení, kterým se provádějí články [81] a [82] Smlouvy [2], ve znění pozdějších předpisů (dále jen nařízení č. 17), tak v čl. 23 odst. 3 nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v článcích 81 a 82 Smlouvy [3]. Komise pro účely výpočtu výše této pokuty uložené navrhovatelkám ve sporném rozhodnutí rovněž použila, aniž by ji nicméně výslovně zmínila, metodu uvedenou v pokynech z roku 1998 o metodě stanovování pokut uložených podle čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a čl. 65 odst. 5 Smlouvy o ESUO [4] (dále jen „pokyny“).

4. Na základě závažnosti protiprávního jednání přezkoumávané v bodech 317 až 321 odůvodnění sporného rozhodnutí tak Komise zohlednila povahu protiprávního jednání vzhledem k jeho „skutečnému dopadu na trh“, jakož i velikost relevantního zeměpisného trhu. Komise na základě těchto faktorů

1 — Původní jazyk: francouzština.

2 — Úř. věst. 1962, 13, s. 204; Zvl. vyd. 08/01, s. 3.
3 — Úř. věst. 2003, L 1, s. 1; Zvl. vyd. 05/02, s. 205.
4 — Úř. věst. C 9, s. 3; Zvl. vyd. 08/01, s. 171.

dospěla k závěru, že se podniky účastnící se dotčené dohody dopustily „velmi závažného“ protiprávního jednání, což ji vedlo ke stanovení výchozí částky pokuty navrhovatelkám ve výši 20 milionů eur.

5. Pokud jde o délku trvání protiprávního jednání, Komise konstatovala, že toto protiprávní jednání bylo uskutečňováno v období alespoň pěti let a tří měsíců, tedy od 10. září 1994 do 31. prosince 1999. Komise v důsledku toho pro účely zohlednění délky trvání protiprávního jednání výchozí částku zvýšila o 50 %. Komise tak stanovila základní částku pokuty navrhovatelek na 30 milionů eur.

6. Krom toho v bodě 331 odůvodnění sporného rozhodnutí Komise navrhovatelkám odmítla přiznat polehčující okolnosti, přičemž zejména zdůraznila, že předčasné ukončení protiprávní dohody nevyplývalo z jejího zásahu a že toto předčasné ukončení již zohlednila při stanovování délky trvání protiprávního jednání.

7. Krom toho měla Komise za to, že podmínky stanovené v bodě B sdělení Komise ze dne 18. července 1996 o neuložení nebo snížení pokut v případech kartelových dohod [5] (dále jen „sdělení o spolupráci“) splnila pouze společnost Entaco. Celková výše pokuty uložená sporným rozhodnutím navrhovatelkám tudíž dosáhla částky 30 milionů eur.

8. Návrhem došlým kanceláři Soudu prvního stupně Evropských společenství dne 28. ledna 2005 požadovaly navrhovatelky hlavně zrušení sporného rozhodnutí v rozsahu, v němž se jich týkalo, a podpůrně zrušení nebo snížení pokuty, která jim byla uložena společně a nerozdílně.

9. Soud ve svém rozsudku ze dne 12. září 2007 (dále jen „napadený rozsudek“) [6] žalobě částečně vyhověl, pokud jde o snížení pokuty, přičemž konstatoval, že navrhovatelkám bylo neprávem odepřeno, aby využily bodu D odst. 2 sdělení o spolupráci z důvodu nezpochybnění skutkových zjištění konstatovaných v oznámení námitek zaslaném Komisí dne 15. března 2004. Soud v důsledku toho v rámci své pravomoci soudního přezkumu v plné jurisdikci ve smyslu článku 229 ES snížil výši pokuty uložené navrhovatelkám na 27 milionů eur. Ve zbývající části Soud

5 — Úř. věst. C 207, s. 4.
6 — Prym a Prym Consumer v. Komise (T-30/05, Sb. rozh. s. II-107).

žalobu zamítl. V rámci náhrady nákladů řízení Soud uložil navrhovatelkám nést 90 % jejich nákladů a nahradit 90 % nákladů vynaložených Komisí, přičemž Komise nesla zbývající část.

II – Právní posouzení

A – *Úvodní poznámky*

10. Podáním doručeným kanceláři Soudního dvora dne 30. listopadu 2007 podaly navrhovatelky proti napadenému rozsudku kasační opravný prostředek, kterým navrhují, aby Soudní dvůr hlavně zrušil uvedený rozsudek v rozsahu, v němž nepříznivě zasahuje do jejich právního postavení, a zrušil sporné rozhodnutí v rozsahu, v němž se jich týká. Podpůrně navrhovatelky navrhují, aby byla zrušena nebo snížena pokuta, která jim byla uložena v článku 2 sporného rozhodnutí, a aby byla věc vrácena Soudu za účelem rozhodnutí ve věci. Navrhovatelky rovněž navrhují, aby Komisi byla uložena náhrada nákladů za celé řízení.

11. Komise ve své kasační odpovědi navrhuje, aby Soudní dvůr kasační opravný prostředek zamítl a uložil navrhovatelkám náhradu nákladů řízení.

12. Řeči účastnic řízení byly vyslechnuty na jednání, které se konalo dne 5. března 2009.

13. Navrhovatelky na podporu svého kasačního opravného prostředku uplatňují pět důvodů. Oba první důvody vycházející z porušení práva na obhajobu a odepření spravedlnosti podporují návrhové žádání směřující k (úplnému) zrušení napadeného rozsudku. Další tři důvody, jak ozřejmím dále, se všechny týkají pouze stanovení výše pokuty, která byla uložena navrhovatelkám společně a nerozdílně, a mohou tudíž, pokud by alespoň jednomu z nich bylo vyhověno, vést pouze k částečnému zrušení napadeného rozsudku a případně ke změně sporného rozhodnutí, pokud by Soudní dvůr musel v souladu s čl. 61 prvním pododstavcem statutu Soudního dvora konstatovat, že stav sporu umožňuje přijetí konečného rozhodnutí.

14. Nicméně již nyní uvádím, že se mi zdá, že žádný z důvodů uvedených navrhovatelkami na podporu jejich kasačního opravného prostředku nepovede ke zrušení, byť částečnému, napadeného rozsudku, ačkoli v určitých ohledech, jak uvedu dále, lze odůvodnění použité v tomto rozsudku podrobit kritice.

B – *K prvnímu důvodu kasačního opravného prostředku, vycházejícímu z porušení práva na obhajobu, zejména práva být vyslechnut*

1. Úvahy Soudu

15. Navrhovatelky před Soudem uvedly, že Komise porušila jejich právo být vyslechnuty tím, že původně jednotné řízení nazvané „galanterní zboží“ rozdělila na dvě různá řízení, a sice jednak na takzvané řízení „galanterní zboží: jehly“ (dále jen „věc ‚jehly‘ “), které vedlo k vydání sporného rozhodnutí, a jednak na takzvané řízení „galanterní zboží: zapínání“ (dále jen „věc ‚zapínání‘ “). Navrhovatelky tvrdí, že pokud by Komise dodržela jejich právo být vyslechnuty, vysvětlily by jí, že by částka pokuty uložené ve sporném rozhodnutí měla být stanovena v rámci celkového posouzení z důvodu spojitosti existující mezi věcí „jehly“ a věcí „zapínání“. Navrhovatelky přitom tvrdí, že Komise v rámci sporného rozhodnutí nezohlednila věc „zapínání“, což vedlo k tomu, že je pokuta uložená navrhovatelkám v tomto rozhodnutí daleko vyšší (zhruba 8,9 % celkového světového obratu navrhovatelek), než by tomu bylo, pokud by obě věci byly zkoumány společně.

16. Soud tuto argumentaci odmítl. Nejdříve v bodě 61 napadeného rozsudku konstatoval, že oznámení námitek předložené navrhovatelkám dne 15. května 2004 obsahovalo jednoznačný titulek „oznámení námitek ve věci PO/galanterní zboží: jehly“ a že tudíž navrhovatelky nejpozději k tomuto datu věděly, že Komise zahájila jiné řízení týkající se trhu s jehlami. Navrhovatelky tak podle Soudu měly možnost se proti rozdělení řízení bránit v jejich odpovědi na uvedené oznámení námitek.

17. V bodech 63 až 66 napadeného rozsudku Soud dodal:

„63. Pokud jde o argumenty týkající se stropu 10 % a o údajné povinnosti Komise provést ‚celkové posouzení‘ věcí ‚jehly‘ a ‚zapínání‘, je třeba uvést, že čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003 stanoví pouze, že pokuta u každého subjektu podílejícího se na protiprávním jednání nesmí přesáhnout 10 % jeho celkového obratu za předchozí hospodářský rok. Toto ustanovení neodkazuje na částku různých pokut uložených jedné společnosti. Pokud se navrhovatelky skutečně dopustily různých protiprávních jednání, je skutečnost, že protiprávní jednání byla prokázána v několika rozhodnutích nebo v jednom rozhodnutí, bezvýznamná. Jedinou otázkou, která se klade, je otázka, zda se ve skutečnosti jedná o různá protiprávní jednání, či nikoli.

64. V tomto kontextu právo Komise oddělit stejně jako spojit řízení z objektivních důvodů, bylo konkludentně uznáno v rozsudku Soudu ze dne 15. června 2005 Tokai Carbon a další v. Komise (T-71/03, T-74/03, T-87/03 a T-91/03 […] dále jen ‚rozsudek Tokai II'). V bodě 118 tohoto rozsudku Soud konstatoval, že je Komise oprávněna uložit společnosti SGL Carbon, tedy jedné z žalobkyň v těchto věcech, tři různé pokuty (ve dvou rozhodnutích), z nichž všechny respektují omezení stanovená čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17, za podmínky, že se společnost SGL Carbon dopustila tří různých porušení ustanovení čl. 81 odst. 1 ES.

65. Situace v projednávané věci není zcela srovnatelná se situací, ve které byl vydán rozsudek Tokai II, bod 64 výše, jelikož se věci jehly a zapínání podle žalobkyň překrývají pokud jde o jejich původ, pokud jde o relevantní trhy, pokud jde o období, na které se vztahuje protiprávní jednání, a pokud jde o dotčené podniky. Žalobkyně totiž poukazují na to, že definice trhu, která je uvedena v oznámení námitek ve věci zapínání téměř ‚doslovně' odpovídá definici uvedené v bodě 46 odůvodnění [sporného] rozhodnutí.

66. Tato tvrzení nicméně mohou být ověřena pouze po přijetí rozhodnutí ve věci zapínání. V průběhu ústní části řízení Komise potvrdila, že správní řízení ve věci zapínání neskončilo a žádné rozhodnutí ještě nebylo přijato. V důsledku toho veškeré předpoklady týkající se jeho případného vydání a údajné neexistence objektivních důvodů pro rozdělení řízení (viz k tomuto požadavku body 119 až 124 rozsudku Tokai II, bod 64 výše) jsou spekulativní a nemohou zpochybnit legalitu [sporného] rozhodnutí."

2. Argumenty účastnic řízení

18. Navrhovatelky v tomto důvodu kasačního opravného prostředku uvádějí, že se Soud dopustil nesprávného posouzení, když v bodě 61 napadeného rozsudku rozhodl, že navrhovatelky přinejmenším od oznámení námitek ze dne 15. března 1994 věděly, že Komise zahájila jiné řízení týkající se trhu jehel, a že tedy měly možnost se proti rozdělení řízení bránit. Podle navrhovatelek pouze to, že věděly o rozdělení řízení, nestačí k tomu, aby mohly účinně uplatnit své právo na obhajobu. Komise měla podle navrhovatelek uvést skutečnosti a důvody, na základě kterých řízení rozdělila, jelikož z oznámení námitek ze dne 15. března 1994 pouze vyplývá, že Komise měla za to, že jednání navrhovatelek v oblasti „galanterní výrobky: jehly" představuje autonomní protiprávní jednání ve vztahu k jednání v oblasti „galanterní výrobky: zapínání". Důsledkem nesprávného právního posouzení, kterého se dopustil Soud je podle názoru navrhovatelek skuteč-

nost, že nemohly uvést, že existuje značný počet skutečností vysvětlených v jejich kasačním opravném prostředku a uvádějících, že činy spáchané ve věcech „jehly“ a „zapínání“ musejí být alespoň částečně považovány za jednotné a trvající protiprávní jednání ve smyslu čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003. Navrhovatelky na jednání zdůraznily, že podaly proti rozhodnutí Komise K(2007) 4257 v konečném znění ze dne 19. září 2007 ve věci COMP/E-1/39.168 – Galanterní zboží, zapínání [7] (dále jen „rozhodnutí ‚zapínání‘ “) žalobu na neplatnost k Soudu

19. Komise se ve své kasační odpovědi domnívá, že jednak tento důvod musí být odmítnut jako nepřípustný v rozsahu, v němž navrhovatelky poprvé uplatňují, že čtvrté protiprávní jednání zjištěné v rozhodnutí „zapínání“ představuje jednotné a trvající protiprávní jednání spolu s protiprávním jednáním konstatovaným ve sporném rozhodnutí. Navrhovatelky totiž podle Komise před Soudem nikdy neformulovaly takové tvrzení, byť i obecněji. Komise v tomto ohledu odkazuje zejména na body 12 až 23 žaloby podané k Soudu, podle kterých navrhovatelky tvrdily, že pokud by věděly o rozdělení na dvě řízení, poznamenaly by, že pokuta v obou řízeních nemohla přesáhnout 10 % obratu. Komise dále považuje za nepřípustné a podpůrně neopodstatněné tvrzení navrhovatelek, podle kterého Komise rozdělením řízení porušila povinnost uvést odůvodnění.

3. Posouzení

a) K rozsahu důvodu kasačního opravného prostředku a jeho přípustnosti

20. Úvodem je třeba připomenout, že v rámci kasačního opravného prostředku je příslušnost Soudního dvora v zásadě omezena na posouzení právního řešení žalobních důvodů projednávaných u soudů rozhodujících ve věci samé [8]. Účastník řízení tedy v zásadě nemůže poprvé až před Soudním dvorem vznést důvod, který nevznesl před Soudem, neboť to by znamenalo, že by Soudní dvůr mohl přezkoumávat legalitu řešení přijatého Soudem s ohledem na důvody, které Soud neprojednával [9].

21. V projednávané věci je nesporné, že se navrhovatelky před Soudem v rámci důvodu vycházejícího z porušení podstatných proces-

7 — Tato žaloba, která je v současné době projednávána před Soudem, je zapsaná pod číslem T-454/07.

8 — Viz v tomto smyslu zejména rozsudek ze dne 1. února 2007, Sison v. Rada (C-266/05 P, Sb. rozh. s. I-1233, bod 95 a citovaná judikatura).

9 — Viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Sison v. Rada.

ních náležitostí dovolávaly porušení svého práva být vyslechnuty tím, že před přijetím sporného rozhodnutí nemohly uplatnit svá vyjádření ohledně rozdělení na řízení „jehly“ a na řízení „zapínání“.

22. Navrhovatelky ve svém kasačním opravném prostředku tuto argumentaci přebírají tím, že kritizují konkrétněji bod 61 napadeného rozsudku, ale zdá se, že svůj důvod rozšířily na „porušení práva na obhajobu, zejména práva být vyslechnuty“, aniž by krom toho tvrdily, že sám Soud v rámci řízení, které vedlo k vydání napadeného rozsudku, toto právo porušil. Právo být vyslechnut je přitom pouze způsobem výkonu práva na obhajobu. Zdá se mi tudíž, že přezkum prvního důvodu kasačního opravného prostředku musí být omezen na ověření, zda Soud právem zamítl výtku vycházející z porušení práva být vyslechnuty vznesenou navrhovatelkami.

23. Před tímto přezkumem je třeba odpovědět na dva důvody nepřípustnosti uplatněné Komisí. Předem uvádím, že, podle mého názoru, bude třeba tyto důvody nepřípustnosti zamítnout.

24. Zaprvé, pokud jde o první námitku nepřípustnosti, je třeba nejdříve poznamenat, že takový důvod kasačního opravného prostředku, který jsem právě vymezil, vycházející z porušení práva být vyslechnut, v žádném případě nepředstavuje nový důvod, který nebyl předmětem jednání před soudy rozhodujícími ve věci samé a o němž Soudní dvůr, podle ustálené judikatury, v rámci kasačního opravného prostředku v zásadě nemohl vědět [10].

25. Komise ve své kasační odpovědi dále projevuje určitou pochybnost, pokud jde o kvalifikaci údajně nové výtky vznesené navrhovatelkami a vztahující se k existenci jednotného a trvajícího protiprávního jednání v rámci dvou řízení „jehly“ a „zapínání“ a odvolává se na „argument“ a nový „důvod“ [11].

26. Je pravda, že ačkoli se tato kvalifikace zdá být zásadní pro účely přijetí či nepřijetí důvodu nepřípustnosti vycházejícího z předložení nového důvodu před Soudním dvorem rozhodujícím o kasačním opravném prostředku, Soudní dvůr tuto otázku přezkoumává spíše zřídka s tím, že někdy pouze kvalifikuje tu či onu výtku jako „argument“ a uzná její přípustnost, aniž by předem přezkoumával, zda ve skutečnosti nejde o důvod [12] nebo, což je více hodné kritiky a podle mého názoru nesprávné, postaví jakýkoli nový argument uplatněný navrhova-

10 — Viz judikaturu uvedenou v poznámce pod čarou 8.

11 — Viz v tomto ohledu bod 3 kasační odpovědi.

12 — Viz v tomto ohledu, pokud jde o přípustnost argumentů vycházejících z Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, podepsané v Římě dne 4. listopadu 1950, rozsudek ze dne 18. ledna 2007, PKK a KNK v. Rada (C-229/05 P, Sb. rozh. s. I-439, bod 66), ve kterém Soudní dvůr upřesnil, že […] navrhovatel se může dovolávat jakéhokoliv relevantního argumentu s jedinou výhradou, že kasační opravný prostředek nemění předmět sporu před Soudem. V rozporu s tím, co tvrdí Rada, neexistuje žádná povinnost, aby byl každý argument dovolávaný v rámci kasačního opravného prostředku předem předmětem diskuze v prvním stupni. Omezení v tomto smyslu nelze přijmout, neboť by zbavilo řízení o kasačním opravném prostředku značné části jeho smyslu.

telkami v rámci kasačního opravného prostředku na podporu určitého důvodu naroveň režimu nepřípustnosti uplatnění nových důvodů a dospěje k závěru, že je uvedený argument nepřípustný [13].

27. Osobně se domnívám, že v projednávané věci je třeba ověřit, zda uplatnění výtky vycházející z existence jednotného protiprávního jednání spočívá na odlišném právním základu než důvod vycházející z porušení práva být vyslechnut a v takovém případě musí být tato první výtka, dříve než bude prohlášena za nepřípustnou, považována za odlišný a nový právní důvod, jelikož byla poprvé vznesena před Soudním dvorem, nebo zda je tato výtka uvedena pouze na podporu důvodu vycházejícího z porušení práva být vyslechnut, a v takovém případě tudíž jde pouze o argument, který by měl prohlášen za přípustný [14].

28. V projednávané věci přitom z kasačního opravného prostředku, jakož i z kasační odpovědi Komise vyplývá, že se výtka vycházející z existence jednotného a trvajícího protiprávního jednání, která nebyla nesporně takto vznesena před Soudem, jeví být formulována pouze jako důsledek údajného porušení práva být vyslechnut Komisí. Navrhovatelky totiž výslovně zmiňují, zejména v bodech 12 a 13 svého kasačního opravného prostředku, důsledky, které měla tato údajná procesní vada a které uvádějí v oddíle svého kasačního opravného prostředku nazvaném „Dopady procesní vady na faktickou situaci navrhovatelek“, přičemž odkazují na judikaturu, podle níž může porušení práva být vyslechnut vést ke zrušení aktu, pouze pokud by v případě neexistence takové nesrovnalosti mohlo řízení vést k odlišnému výsledku [15]. Navrhovatelky ve svém kasačním opravném prostředku argumentaci, podle níž existují četné důkazy o tom, že jednání, ke kterému došlo ve věcech „jehly“ a „zapínání“, musejí být považována za jednotné a trvající protiprávní jednání, uvádějí pouze z hlediska prokázání dopadu, který údajné porušení práva být vyslechnut mělo na jejich situaci a na sporné rozhodnutí. V důsledku toho musí být tato výtka považována za argument, který musí být prohlášen za přípustný.

29. Nakonec z bodů 63 až 66 napadeného rozsudku vyplývá, že Soud v rámci důvodu vycházejícího z porušení práva být vyslechnut zaujal stanovisko k otázce případného rozdělení jednotného a trvajícího protiprávního jednání Komisí. Jistěže s ohledem na argumentaci navrhovatelek připomenutou v bodech 15 a 28 tohoto stanoviska, týkající se dopadu, který mělo porušení práva být vyslechnut Komisí na výrok sporného rozhodnutí, taková posouzení Soudu zajisté mohou,

13 — Viz zejména rozsudky ze dne 21. září 2006, JCB Service v. Komise (C-167/04 P, Sb. rozh. s. I-8935, který ve svém bodě 114 upřesňuje, že „[v] rámci opravného prostředku je […] příslušnost Soudního dvora omezena na posouzení právního řešení důvodů opravného prostředku a argumentů projednávaných před soudem prvního stupně“. Viz rovněž rozsudek ze dne 2. dubna 2009, France Télécom v. Komise (C-202/07 P, Sb. rozh. s. I-2369, body 59 a 60).

14 — Na základě rozlišování mezi právním argumentem a důvodem prováděném Soudním dvorem v rozsudku ze dne 25. října 2007, Komninou a další v. Komise (C-167/06 P, bod 24).

15 — Viz v tomto smyslu zejména rozsudek ze dne 14. února 1990, Francie v. Komise (C-301/87, Recueil, s. I-307, bod 31). Viz rovněž v tomto smyslu rozsudek ze dne 29. června 2006, SGL Carbon v. Komise (C-308/04 P, Sb. rozh. s. I-5977, bod 98 a citovaná judikatura).

přestože jsou formulována trochu nejasně, být provedena pouze pro úplnost, jelikož Soud tvrzení navrhovatelek vycházející z porušení práva být vyslechnut zamítl.

30. V rámci přípustného důvodu nicméně v zásadě navrhovateli přísluší uplatnit argumenty na podporu tohoto důvodu, jak tento navrhovatel zamýšlí, ať již tak, že se opře o argumenty již použité před Soudem, nebo uplatní argumenty nové, zejména ve vztahu k postojům Soudu. Bylo-li by tomu jinak, řízení o kasačním opravném prostředku by bylo zčásti zbaveno svého smyslu [16].

31. V každém případě je s ohledem na předchozí posouzení zřejmé, že tvrzení uvedená navrhovatelkami v bodech 13 až 29 jejich kasačního opravného prostředku, pokud jde o existenci jednotného a trvajícího protiprávního jednání, které je společné řízením ve věcech „jehly" a „zapínání", nemohou být vykládána jako směřující k uplatnění, před Soudním dvorem, důvodu vycházejícího z nesprávného posouzení skutkového stavu nebo nesprávného právního posouzení, pokud jde o zjištění uvedená v bodech 250 až 260 odůvodnění sporného rozhodnutí, podle nichž existovalo jednotné a trvající protiprávní jednání na trzích identifikovaných v tomto rozhodnutí. Pokud by tomu tak muselo být, byl by totiž, podle judikatury, takový důvod týkající se opodstatněnosti sporného rozhodnutí nepřípustný, jelikož je nesporné, že nebyl uplatněn před Soudem.

32. Zadruhé, pokud jde o námitku nepřípustnosti vznesenou Komisí týkající se tvrzení navrhovatelek vycházejícího z nedostatečného odůvodnění rozdělení řízení, tuto námitku, podle mého názoru, rovněž nelze přijmout.

33. Uznávám sice, že by toto tvrzení mělo být kvalifikováno jako důvod odlišný od důvodu vycházejícího z porušení práva být vyslechnut a je nesporné, že toto tvrzení před Soudem nebylo uplatněno.

34. Toto dvojí zjištění by mohlo vést k zamítnutí tohoto důvodu, neboť má novou povahu. Ostatně poznamenávám, že Soudní dvůr již ve svém rozsudku O'Hannrachain v. Parlament dospěl k nepřípustnosti výtky směřující ke konstatování porušení povinnosti uvést odůvodnění, kterého se údajně dopustil orgán Společenství, tedy důvodu, který nebyl vznesen před soudy rozhodujícími ve věci samé, z důvodu, že spor, který byl v rámci kasačního opravného prostředku předložen Soudnímu dvoru nemůže mít širší rozsah než spor, který projednával Soud [17].

16 — Viz rozsudek PKK a KNK v. Rada, uvedený výše (bod 64 a citovaná judikatura).

17 — Rozsudek ze dne 5. června 2003 (C-121/01 P, Recueil, s. I-5539, bod 39).

35. Přístup přijatý v uvedené rozsudku O'Hannrachain v. Parlament se mi nicméně zdá být velice nepružný, jelikož nezohledňuje judikaturu Soudního dvora, pole níž porušení povinnosti uvést odůvodnění představuje důvod veřejného pořádku, který musí být vznesen soudem Společenství i bez návrhu [18]. Jak přitom nedávno uvedl Soud v bodech 49 a 50 rozsudku Chronopost a La Poste v. UFEX a další, vydaného na základě kasačního opravného prostředku, může být důvod veřejného pořádku přezkoumán v kterémkoli stadiu řízení, i kdyby účastnice řízení, která tento důvod uplatňuje, takto neučinila před Soudem [19]. V tomto ohledu je třeba upozornit na to, že v bodě 49 rozsudku Chronopost a La Poste v. UFEX a další Soudní dvůr odkázal na bod 25 svého rozsudku Komise v. Daffix [20], ve kterém bylo uplatněno porušení povinnosti uvést odůvodnění. Tento odkaz mě přivádí k domněnce, že Soudní dvůr implicitně, ale nezbytně připustil, že by v rámci kasačního opravného prostředku mělo být možné uplatnit důvod vycházející z povinnosti uvést odůvodnění, zvláště z důvodu nedostatečného odůvodnění, navzdory skutečnosti, že nebyl vznesen přes soudy rozhodujícími ve věci samé.

36. V každém případě se zdá, že navrhovatelky vytýkají Soudu, že údajné nedostatečné odůvodnění rozdělení šetření na dvě různá řízení nezkoumal i bez návrhu.

37. Domnívám se tudíž, že by Soudní dvůr měl oba důvody uvedené Komisí, které směřují ke konstatování nepřípustnosti prvního důvodu kasačního opravného prostředku, odmítnout.

18 — Viz zejména rozsudky ze dne 2. dubna 1998, Komise v. Sytraval a Brink's France (C-367/95 P, Recueil, s. I-1719 bod 67) a ze dne 30. března 2000, VBA v. Florimex a další (C-265/97 P, Recueil, s. I-2061, bod 114). Viz rovněž pojem „důvod veřejného pořádku", body 102 až 104 mého stanoviska ve věci, ve které byl vydán rozsudek ze dne 13. září 2007, Common Market Fertilizers v. Komise (C-443/05 P, Sb. rozh. s. I-7209). Pokud jde o povinnost uvést odůvodnění jednání jakožto otázky veřejného pořádku, která musí být soudem přezkoumána i bez návrhu, nezdá se, že by judikatura činila rozdíl podle dvojí funkce pravidel týkajících se odůvodnění, a to jednak funkce umožňující přezkum legality soudem (objektivní účel), a jednak funkce umožňující zúčastněné osobě, aby se mohla seznámit s důvody, které vedly k přijetí opatření, za účelem obhajoby svých práv a ověření opodstatněnosti jednání (subjektivní účel) [viz k této dvojí funkci zejména rozsudky ze dne 17. ledna 1984, VBVB a VBBB v. Komise, (43/82 a 63/82, Recueil, s. 19, bod 22); ze dne 17. ledna 1995, Publishers Association v. Komise (C-360/92 P, Recueil, s. I-23, bod 39) a ze dne 18. září 2003, Volkswagen v. Komise (C-338/00 P, Recueil, s. I-9189, bod 124)]. Nezdá se, že by nepřípustnost zjištěná ve výše uvedeném rozsudku O'Hannrachain v. Parlament spočívala na tomto typu odlišování. Každopádně s ohledem na výlučně subjektivní účel dodržování práva na obhajobu, nelze důvod vycházející z porušení tohoto práva (nebo práva být vyslechnut), podle mého názoru, kvalifikovat jako důvod veřejného pořádku. Soud Společenství by tudíž neměl tento důvod bez návrhu přezkoumávat.

19 — Rozsudek ze dne 1. července 2008 (C-341/06 P a C-342/06 P, Sb. rozh. s. I-4777).

20 — Rozsudek ze dne 20. února 1997 (C-166/95 P, Recueil, s. I-983, bod 25).

b) K věci samé

38. Pokud jde o věc samou, domnívám se, že tento důvod kasačního opravného prostředku musí být zamítnut.

39. Zaprvé navrhovatelky podle mého názoru nemohou Soudu vytýkat, že v bodě 61 napadeného rozsudku rozhodl, že jim bylo

umožněno uplatnit svá vyjádření k rozdělení řízení v rámci jejich odpovědi na oznámení námitek, které jim bylo zasláno dne 15. března 2004 a které bylo jednoznačně nazváno „Oznámení námitek v řízení PO/galanterní zboží: jehly“.

40. V tomto ohledu je třeba připomenout, že oznámení námitek stanovené nařízením č. 17 (a nařízením č. 1/2003) je oproti rozhodnutí ukončujícímu řízení přípravným procesním dokumentem. Tento dokument vymezuje předmět zahájeného správního řízení, a brání tak Komisi, aby uplatnila jiné námitky ve svém rozhodnutí. Tento dokument musí uvádět podstatné skutečnosti, o které se Komise v této fázi řízení opírá. Skutková nebo právní posouzení, která Komise uvádí v oznámení námitek mají tedy čistě předběžnou povahu [21].

41. Krom toho dodržování práva na obhajobu vyžaduje, aby v průběhu správního řízení bylo zúčastněným podnikům umožněno vyjádřit se k existenci a relevanci tvrzených skutečností a okolností, jakož i k dokumentům použitým Komisí na podporu jejího tvrzení existence porušení Smlouvy o ES [22]. Komise musí zohlednit poznatky vyplývající ze správního řízení, buď aby upustila od námitek, které by se ukázaly jako neopodstatněné, anebo aby upravila či doplnila po skutkové a právní stránce svou argumentaci na podporu námitek, které zachová [23].

42. Jinými slovy je dotyčný podnik právě oznámením námitek informován o všech podstatných skutečnostech, o které se Komise opírá v této fázi řízení a tento podnik může plně uplatnit své právo na obhajobu až po zaslání uvedeného oznámení [24].

43. V projednávané věci přitom oznámení námitek ze dne 15. března 2004 jednoznačně vymezuje předmět správního řízení, které vedlo k přijetí sporného rozhodnutí ve věci „galanterní zboží: jehly“.

44. Toto vymezení bylo dostatečné k tomu, aby bylo navrhovatelkám umožněno vyjádřit se k rozdělení řízení a v rozsahu, v němž se domnívají, že je toto rozdělení nepříznivě zasahuje, jej napadnout.

21 — Viz v tomto smyslu usnesení ze dne 18. června 1986, British American Tobacco a Reynolds Industries v. Komise (142/84 a 156/84, Recueil, s. 1899, bod 13); rozsudky ze dne 17. listopadu 1987, British American Tobacco a Reynolds Industries v. Komise (142/84 a 156/84, Recueil, s. 4487, bod 70), a ze dne 7. ledna 2004, Aalborg Portland a další v. Komise (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, Recueil, s. I-123, bod 67 a citovaná judikatura).

22 — Výše uvedený rozsudek Aalborg Portland a další v. Komise (bod 66 a citovaná judikatura).

23 — Viz rozsudky ze dne 15. července 1970, ACF Chemiefarma v. Komise (41/69, Recueil, s. 661, bod 92) a výše uvedený Aalborg Portland a další (bod 67), jakož i výše uvedené usnesení British American Tobacco a Reynolds Industries v. Komise (bod 13).

24 — Viz rozsudek ze dne 25. ledna 2007, Dalmine v. Komise (C-407/04 P, Sb. rozh. s. I-829, bod 59 a citovaná judikatura).

45. Ostatně uvádím, aniž by bylo třeba se k opodstatněnosti tohoto tvrzení vyjadřovat, že navrhovatelky v bodě 10 svého kasačního opravného prostředku výslovně připouštějí, že z oznámení námitek ze dne 15. března 2004 vyplývá, že Komise měla za to, že jejich jednání ve věci „jehly" představovalo samostatné protiprávní jednání ve vztahu k jejich jednání v oblasti zapínání.

46. Toto uznání prokazuje, že se navrhovatelky ve fázi oznámení námitek mohly užitečně vyjádřit k rozdělení řízení. Navrhovatelky přitom jasně nevysvětlily důvody, pro které, ačkoli byly o tomto přinejmenším předběžném stanovisku Komise informovány a byly si jej vědomy, jim nebylo umožněno předložit vyjádření, byť stručná, k uvedenému stanovisku v rámci jejich odpovědi na uvedené oznámení námitek, pro kterou měli k dispozici delší než dvouměsíční lhůtu počínaje od sdělení tohoto oznámení námitek.

47. Dodávám, že formulace takových vyjádření by v této fázi navrhovatelky nevedla k tomu, že by připustily existenci protiprávního jednání ve věci „zapínání" [25], což navrhovatelky ostatně netvrdí.

48. Zadruhé tvrzení, podle kterého nebylo rozdělení řízení ve fázi oznámení námitek dostatečně odůvodněno, rovněž nemůže obstát.

49. Je třeba připomenout, že správní řízení vedoucí k přijetí rozhodnutí, kterým je konstatováno porušení čl. 81 odst. 1 ES, se obecně dělí na dvě fáze, z nichž každá odpovídá *vlastní vnitřní logice*. První z těchto fází, a sice fáze vyšetřování předcházející oznámení námitek, musí Komisi umožnit, aby zaujala stanovisko, pokud jde o směřování řízení. Druhá z uvedených fází, tedy fáze od oznámení námitek do přijetí konečného rozhodnutí, musí Komisi umožnit, aby se s konečnou platností vyslovila k vytýkanému protiprávnímu jednání [26].

25 — Podle judikatury Komise může od podniku požadovat, případně prostřednictvím rozhodnutí, aby jí poskytl veškeré nezbytné informace týkající se skutečností, se kterými může být seznámen, ale nemůže tomuto podniku uložit povinnost poskytnout odpovědi, kterými by tento podnik musel přiznat existenci protiprávního jednání, o kterém musí předložit důkaz Komise [viz výše uvedený rozsudek Dalmine v. Komise (bod 34 a citovaná judikatura)].

26 — Viz v tomto ohledu rozsudky ze dne 15. října 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, Recueil, s. I-8375, body 182 až 184), a ze dne 21. září 2006, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied v. Komise (C-105/04 P, Sb. rozh. s. I-8725, bod 38).

50. Jak navrhovatelky připustily ve svém kasačním opravném prostředku, z oznámení námitek ze dne 15. března 2004 vplývalo, že Komise měla za to, že protiprávní jednání uvedené v tomto dokumentu, a sice protiprávní jednání, které se vztahuje k věci „galanterní zboží: jehly", *představovalo jednotné a trvající protiprávní jednání*. Navrhovatelky tudíž správně pochopily, nejpozději ke dni sdělení oznámení námitek ze dne 15. března 2004, důvod rozdělení řízení, počínaje od uvedeného oznámení, na dvě odlišná řízení, z nichž jedno vedlo k přijetí sporného rozhodnutí.

51. V tomto ohledu a na rozdíl od toho, co navrhují navrhovatelky, se nedomnívám, že by bylo možné Komisi uložit povinnost, aby podrobněji vysvětlila důvody, které ji vedly k vymezení samotného předmětu dokumentu, jako je oznámení námitek, jehož funkcí je právě vymezení předmětu fáze správního řízení, která musí Komisi přivést k tomu, aby se s konečnou platností vyslovila k vytýkanému protiprávnímu jednání [27]. Přístup navrhovaný navrhovatelkami by měl totiž za důsledek, že by bylo požadováno, aby Komise vysvětlila zaujetí svého předběžného stanoviska, jako je stanovisko uvedené v oznámení námitek ve vztahu ke skutečnostem vyplývajícím z předběžných vyšetřovacích opatření, o nichž se tento orgán domnívá, že je nemusí zahrnovat do uvedené fáze správního řízení. Komise by tudíž byla nejen povinna, v souladu s judikaturou, v oznámení námitek uvést všechny podstatné skutečnosti, o které v této fázi řízení opírala své tvrzení týkající se existence protiprávního jednání, ale rovněž zahrnout do něj členěné odůvodnění týkající se skutečností (ze své povahy nepodstatných), o něž se v rámci tohoto řízení nehodlá opírat.

52. Uložení takového požadavku odůvodnění by v této fázi správního řízení bylo podle mého názoru nepřiměřené.

53. V projednávané věci je ostatně třeba vyzdvihnout, jak navrhovatelky uvedly ve svých písemnostech, že v okamžiku přijetí oznámení námitek ze dne 15. března 2004 neukončila Komise vyšetřovací řízení, které se týkalo oblasti zapínání, a že jim tudíž nezaslala oznámení námitek v této věci, které bylo přijato až 16. září 2004. Za takových podmínek je tím méně pochopitelné, jak by mohlo být požadováno, aby Komise uvedla specifické odůvodnění ohledně rozdělení řízení při přijímání jejího prvního oznámení námitek v oblasti „galanterní zboží: jehly", přestože v této fázi žádný jiný dokument nepočítá s konstatováním existence jiného porušení čl. 81 odst. 1 ES.

54. Ostatně uvádím, že v rozsudku van Landewyck a další v. Komise Soudní dvůr zamítl důvod vycházející z protiprávního a neodůvodněného spojení, ve fázi rozhodnutí, kterým bylo konstatováno porušení článku 81 ES, tří původně oddělených řízení

27 — Viz v tomto ohledu výše uvedený rozsudek Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise (bod 183).

z důvodu, že dotčeným podnikům a sdružením byla dána možnost vyjádřit se k námitkám vzneseným v rámci správního řízení, jež vycházely z různých stížností, které byly postupně předloženy v průběhu řízení [28]. Navzdory neodůvodnění rozhodnutí, které bylo předmětem žaloby v této věci, pokud jde o „spojení" tří řízení, Soudní dvůr totiž uvedl, že nic nebránilo tomu, aby Komise o témže protiprávním jednání, které bylo předmětem několika postupně předložených stížností v témže řízení, rozhodla jediným rozhodnutím [29].

55. Nevidím důvod, proč by Komisi měl být uložen požadavek uvést podrobnější odůvodnění v případě, kdy tento orgán rozdělí řízení, neboť oznámení námitek umožnilo navrhovatelkám vyjádřit se k uvedenému rozdělení v rámci správního řízení, které vedlo k přijetí sporného rozhodnutí. V tomto ohledu připomínám, že navrhovatelky před Soudem neuplatnily nesprávné právní posouzení ani nesprávné posouzení skutkového stavu, kterého se Komise měla dopustit ve sporném rozhodnutí, pokud jde o konstatování uvedená v bodech 250 až 260 tohoto rozhodnutí, podle kterých na trzích dotčených uvedeným rozhodnutím existovalo „jednotné a trvající protiprávní jednání" čl. 81 odst. 1 ES.

28 — Rozsudek ze dne 29. října 1980 (209/78 až 215/78 a 218/78, Recueil, s. 3125, body 29 až 32).

29 — Tamtéž (bod 32).

56. Domnívám se tudíž, že Soud nemusel vznést i bez návrhu údajné nedostatečné odůvodnění týkající se rozdělení správního řízení.

57. První důvod kasačního opravného prostředku by tudíž měl být zamítnut jako neopodstatněný.

C – K druhému důvodu kasačního opravného prostředku, vycházejícímu z odepření spravedlnosti a z porušení práva na účinnou soudní ochranu

1. Argumentace účastnic řízení

58. Navrhovatelky vytýkají Soudu, že odmítl ověřit legalitu rozdělení řízení, ačkoli jednak připustil, že se projednávaná věc odlišuje od věci, ve které byl vydán výše uvedený rozsudek Tokai II, a jednak měl k dispozici indicie, a to oznámení námitek ze dne 16. září 2004 a ze dne 8. března 2006 týkající se věci „zapínání", podle kterých Komise svévolně rozdělila jednotné a trvající protiprávní jednání. Na rozdíl od toho, co Soud v bodě 66 napadeného rozsudku rozhodl, výsledek tohoto řízení již nebyl spekulativní. Soud rovněž nezohlednil skutečnost, že legalita sporného rozhodnutí závisí na otázce, zda protiprávní jednání, které

bylo konstatováno a sankcionováno, představuje protiprávní jednání, které se liší od čtvrtého protiprávního jednání postihovaného v rámci rozhodnutí „zapínání“.

59. Komise v podstatě připomíná, že rozhodnutí „zapínání“ v okamžiku, kdy Soud projednával věc, ve které byl vydán napadený rozsudek, nebylo přijato a že oznámení námitek jsou přípravnými dokumenty. Navrhuje, aby byl tento důvod zamítnut.

2. Posouzení

60. Jak jsem již uvedl v rámci přezkumu prvního důvodu kasačního prostředku, posouzení Soudu uvedená v bodech 63 až 66 napadeného rozsudku a uvedená v bodě 17 tohoto stanoviska, byla implicitně, ale nezbytně uvedena v rámci přezkumu dopadu, který mohlo údajně mít porušení práva být vyslechnut na legalitu sporného rozhodnutí.

61. Vzhledem k tomu, že Soud podle mého názoru právem rozhodl, že navrhovatelkám bylo umožněno bránit se proti rozdělení řízení, byla totiž posouzení uvedená v bodech 63 až 66 napadeného rozsudku provedena pro úplnost.

62. Podle judikatury výtky směřující proti takovým odůvodněním uvedeným v rozsudku Soudu jen pro úplnost nemohou uspět [30].

63. Druhý důvod kasačního opravného prostředku tudíž podle mého názoru musí být prohlášen za irelevantní.

64. Tento důvod je podle mého názoru každopádně neopodstatněný.

65. Na rozdíl od toho, co tvrdí navrhovatelky, Soud v bodě 65 napadeného rozsudku neměl nejdříve za to, že se projednávaná věc odlišuje od věci, ve které byl vydán rozsudek Tokai II, ale omezil se na shrnutí argumentů navrhovatelek na podporu jejich názoru, podle kterého se věci „jehly“ a „zapínání“ překrývaly, takže dotčená situace nebyla zcela srovnatelná se situací v uvedené věci Tokai II. V bodě 66 napadeného rozsudku totiž Soud konstatuje, že „tvrzení [navrhovatelek] mohou být nicméně ověřena pouze po přijetí rozhodnutí ve věci zapínání“.

30 — Viz zejména rozsudky ze dne 28. října 2004, van den Berg v. Rada a Komise (C-164/01 P, Sb. rozh. s. I-10225, bod 60), jakož i ze dne 28. června 2005, Dansk Rørindustri a další v. Komise (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, Sb. rozh. s. I-5425, bod 148).

66. Dále, pokud jde o samotné posouzení uvedené v bodě 66 napadeného rozsudku, je nesporné, že v okamžiku podání žaloby u Soudu a projednávání žaloby v návaznosti na ústní část řízení, dosud nebylo přijato žádné rozhodnutí ukončující správní řízení ve věci „zapínání“. Skutečnost, že, jak uvádějí navrhovatelky, měl Soud v okamžiku jednání ve věci, ve které byl vydán napadený rozsudek, k dispozici obě oznámení námitek zaslaná navrhovatelkám zejména ve věci „zapínání“, mu v žádném případě nijak neumožnila, z důvodu nezbytně předběžné povahy posouzení uvedených v těchto dokumentech [31], mít za to, že tyto písemnosti přestavují indicie údajné neexistence objektivních důvodů odůvodňujících rozdělení řízení. Pokud by Soud postupoval podle přístupu navrhovaného navrhovatelkami na podporu tohoto důvodu a zohlednil by skutečnosti zmíněné v uvedených oznámeních námitek, vedlo by to k postižení důvodů napadeného rozsudku nesprávným právním posouzením, vzhledem k tomu, že by Soud zohlednil předběžná posouzení, aniž by přihlédl k případným vyjádřením podniků, kterým byla uvedená oznámení určena, přičemž by nepřiměřeně předjímal rozhodnutí „zapínání“ [32].

67. Krom toho je třeba připomenout, že navrhovatelky před Soudem nikdy netvrdily, že se Komise dopustila nesprávného právního posouzení tím, že ve sporném rozhodnutí uvedla existenci jednotného a trvajícího porušení čl. 81 odst. 1 ES.

31 — Viz v tomto ohledu judikaturu zmíněnou v poznámce pod čarou 21 tohoto stanoviska.

32 — Viz, pokud jde o výši pokut, výše uvedený rozsudek Dansk Rørindustri a další v. Komise (bod 434).

68. Soud se tedy mohl omezit pouze na konstatování, že tvrzení učiněná navrhovatelkami založená na přípravných aktech k rozhodnutí „zapínání“, které nebylo přijato ani v okamžiku projednávání věci, ani v okamžiku vyhlášení napadeného rozsudku, byla pouze spekulativní a nemohou zpochybnit legalitu sporného rozhodnutí.

69. Soud se nedopustil žádného nesprávného právního posouzení tím, že v bodě 66 první větě napadeného rozsudku uvedl, že tato tvrzení mohou být ověřena až po přijetí rozhodnutí ve věci „zapínání“. Při odpovědi na argumenty navrhovatelek svůj přezkum naopak právem omezil na přezkum legality sporného rozhodnutí ve světle důvodů vznesených navrhovatelkami. Nelze tudíž podle mého názoru tvrdit, že Soud odepřel spravedlnost nebo porušil právo na účinnou soudní ochranu.

70. Navíc posouzení uvedené v bodě 66 první větě napadeného rozsudku, jakož i upřesnění učiněné v bodě 232 *in fine* téhož rozsudku, pokud jde o přiměřenost pokuty uložené ve sporném rozhodnutí oproti pokutě, která by navrhovatelkám hrozila v rozhodnutí „zapínání“, podle kterého by argument vznesený navrhovatelkami mohl být uplatněn v rámci případného pozdějšího řízení směřujícího proti rozhodnutí ve věci „zapínání“, podle

mého názoru prokazují snahu Soudu oznámit navrhovatelkám, že tyto námitky mají s větší relevantností směřovat proti rozhodnutí, které mělo být případně přijato ve věci „zapínání“ [33].

71. Ze všech těchto důvodů se domnívám, že druhý důvod vycházející z odepření spravedlnosti a porušení práva na účinnou soudní ochranu musí být zamítnut hlavně jako irelevantní nebo podpůrně jako neopodstatněný.

D – *Ke třetímu důvodu kasačního opravného prostředku, vycházejícímu z nedostatečného zohlednění, ze strany Soudu, konstatování porušení povinnosti uvést odůvodnění Komisí, pokud jde o určení závažnosti protiprávního jednání*

72. Třetí důvod je rozdělen na dvě části vycházející z nedostatečného zohlednění konstatování porušení povinnosti uvést odůvodnění Komisí, pokud jde o velikost dotčených trhů, Soudem a nedostatečného zohlednění konstatování porušení povinnosti uvést odůvodnění Komisí, pokud jde o skutečný dopad protiprávního jednání na trh, Soudem.

33 — Jak navrhovatelky uvedly na jednání v projednávané věci, podaly žalobu proti rozhodnutí „zapínání“ dne 19. září 2007 (viz výše bod 18 tohoto stanoviska).

1. K první části třetího důvodu, vycházející z nedostatečného zohlednění konstatování porušení povinnosti uvést odůvodnění Komisí, pokud jde o velikost dotčených trhů, Soudem

a) Úvahy Soudu

73. Navrhovatelky ve své žalobě před Soudem zejména vytýkají Komisi, že dostatečně neodůvodnila svá posouzení týkající se velikosti relevantních trhů, která jsou uvedena ve sporném rozhodnutí.

74. Soud nejprve v bodě 87 napadeného rozsudku uvedl, že s ohledem na protisoutěžní cíl dohod Komise není povinna pro účely použití čl. 81 odst.1 ES v projednávané věci vymezovat trh.

75. Soud nicméně v bodě 88 napadeného rozsudku upřesnil, že jelikož výrok sporného rozhodnutí uložil pokutu na základě nařízení č. 1/2003, byla skutková zjištění pokud jde o dotčený trh relevantní, i když jejich nedostatečná povaha nemohla vést k úplnému zrušení uvedeného rozhodnutí.

76. Soud v bodě 89 napadeného rozsudku zdůraznil:

„89. Podle pokynů, hodnocení závažnosti protiprávního jednání totiž ‚musí zohlednit' nejen povahu protiprávního jednání, ale rovněž ‚skutečný dopad na trh, pokud jej lze měřit' (bod 1 písm. A první pododstavec). Pro účely hodnocení skutečného dopadu protiprávního jednání na trh je přitom nezbytné vymezit trh. Pokyny rovněž stanoví, že je ‚nezbytné', pro účely určení závažnosti protiprávního jednání ‚brát v úvahu, zda původci protiprávních jednání skutečně měli hospodářskou možnost [schopnost] způsobit významnou škodu jiným hospodářským subjektům' (bod 1 písm. A čtvrtý pododstavec), což znamená nezbytnost určit velikost trhů a tržních podílů, které mají dotčené podniky."

77. Poté, co Soud dospěl k závěru, že neexistuje žádný nedostatek odůvodnění pokud jde o vymezení trhů (bod 95 napadeného rozsudku), přezkoumal konstatování Komise týkající se velikosti trhu uvedená v bodech 45 a 46 odůvodnění sporného rozhodnutí.

78. Soud v bodě 98 napadeného rozsudku uvedl, že posouzení Komise ohledně velikosti všech tří výrobkových trhů, které identifikovala, měla nadále mezery a neumožňovala ověřit velikost všech tří dotčených trhů. Soud v bodě 99 napadeného rozsudku konstatoval, že sporné rozhodnutí „bylo odůvodněno nedostatečně, což by mohlo vést k částečnému zrušení [uvedeného] rozhodnutí […], přinejmenším z důvodu, že by se konstatování Komise týkající se skutečné hospodářské schopnosti dotčených podniků způsobit významnou škodu, neopíralo o další důvody [sporného] rozhodnutí".

79. V bodech 100 a 101 napadeného rozsudku Soud konstatoval následující:

„100. Za okolností projednávané věci žalobkyně přitom nikdy nezpochybnily konstatování Komise uvedená v [odůvodnění] [sporného] rozhodnutí, která umožnila potvrdit existenci takové schopnosti i při neexistenci výše uvedených údajů. Komise totiž v [bodě] 325 [odůvodnění] [sporného] [r]ozhodnutí konstatovala, že během doby trvání protiprávního jednání byly společnosti Prym a Entaco vedoucími podniky na evropském trhu výroby jehel a že hospodářská soutěž byla velice omezená [vykonávaná hlavně společností Needle Industries (India) Ltd]; že společnost Prym byla evropským číslem jedna v dalších odvětvích tvrdé galanterie, jako jsou systémy zapínání a špendlíky a jedním z hlavních konku-

rentů na trhu se zipy a že společnosti Coats a Prym byly hlavními konkurenty pokud jde o maloobchodní prodej svých jehel k ručnímu šití, a to značek Milward a Newey.

101. Tyto připomínky, byť nazvané ‚Rozdílné zacházení', jsou uvedeny v části ‚Závažnost protiprávního jednání' [sporného] rozhodnutí a obsahují odkazy na kritéria relevantní k hodnocení skutečné hospodářské schopnosti podniků, které se dopustily protiprávního jednání, způsobit významnou škodu. Krom toho žalobkyně nikdy nezpochybnily, že patří mezi nejsilnější hospodářské subjekty dotčeného odvětví."

b) Argumentace účastnic řízení

80. Soud podle navrhovatelek nezohlednil skutečnost, že porušení povinnosti uvést odůvodnění, pokud jde o velikost výrobkových trhů, mělo dopad na určení konkrétní závažnosti protiprávního jednání vzhledem k tomu, že určení této závažnosti s sebou nese kumulativní použití několika kritérií. Navrhovatelky v tomto ohledu upřesňují, že sama Komise v bodě 333 odůvodnění sporného rozhodnutí uvedla, že skutečnou závažnost protiprávního jednání určila na základě velikosti dotčených trhů a hospodářské schopnosti podniků, které se dopustily protiprávního jednání, způsobit významnou škodu.

81. Soud se rovněž dopustil nesprávného právního posouzení, když uvedl, že Komise dostatečně popsala skutečný dopad protiprávního jednání na trh, přičemž v bodě 101 napadeného rozsudku odkázal na postavení vedoucího podniku dotčených podniků. Soud tím nezohlednil rozdíl mezi určením skutečné hospodářské schopnosti podniku způsobit významnou škodu a určením skutečného dopadu na trh, pokud jej lze měřit. Zatímco navrhovatelky připouštějí, že odkaz na vedoucí postavení zajisté může stačit ke konstatování hospodářské schopnosti podniku způsobit významnou škodu, nemůže tento odkaz stačit k měření skutečného dopadu na trh, který vyžaduje konstatování velikosti trhů. Navrhovatelky se krom toho domnívají, že existuje rozpor v odůvodnění mezi bodem 89 a body 99, jakož i 100 napadeného rozsudku. Navrhovatelky tudíž mají za to, že by pochybení, která postihují napadený rozsudek, měla vést ke zrušení sporného rozhodnutí.

82. Komise namítá, že, podle správného výkladu napadeného rozsudku, Soud potvrdil povinnost vymezit velikost výrobkových trhů pouze tehdy, pokud jde o schopnost dotčených podniků způsobit významnou škodu. Pokud by nicméně tato schopnost mohla být konstatována jinými prostředky, jak je tomu v projednávané věci, odpadá Komisi povinnost určit velikost trhů (body 89, 90, 99 a 101 napadeného rozsudku). Krom toho z judikatury Soudu vyplývá, že metoda výpočtu pokut popsaná v pokynech pro účely určení výchozí částky pokuty nijak nestanoví zohlednění velikost výrobkových trhů.

83. Podle Komise Soud nezaměnil otázku určení skutečné schopnosti podniku způsobit významnou škodu s otázkou určení skutečného dopadu protiprávního jednání, jelikož v bodě 115 napadeného rozsudku konstatoval vadu odůvodnění, pokud jde o skutečný dopad.

84. Komise dodává, že se Soud tím, že v bodě 89 napadeného rozsudku rozhodl, že Komise byla povinna vymezit dotčený trh, a tudíž vymezit jeho velikost, rozhodně nemohl domnívat, že takové vymezení odpovídá vymezení, které musí být učiněno v rámci použití článku 82 ES, neboť v opačném případě by byla judikatura, podle níž Komise není na základě čl. 81 odst. 1 ES povinna vymezit trh, zcela zbavena svého smyslu. Případná pochybení, pokud jde o konstatování týkající se velikosti trhů, každopádně nemohou vést k úplnému zrušení sporného rozhodnutí.

c) Posouzení

85. Úvodem je třeba upřesnit, že v rámci této části třetího důvodu se výtky navrhovatelek týkající se napadeného rozsudku vztahují pouze na posouzení Soudu pokud jde o odůvodnění sporného rozhodnutí týkajícího se velikosti dotčených trhů pro účely určení závažnosti protiprávního jednání. Vzhledem k tomu, že tato závažnost protiprávního jednání, jak již bylo uvedeno, představuje jedno ze dvou kritérií pro výpočet pokuty stanovených čl. 23 odst. 3 nařízení č. 1/2003, může tato část, za předpokladu, že by mohla být přijata, pouze vést, kromě zrušení napadeného rozsudku, k částečnému zrušení sporného rozhodnutí, jak Soud konstatoval v bodech 88 a 99 napadeného rozsudku, a případně k jeho změně.

86. Nicméně se nedomnívám, že tato část může obstát.

87. Zaprvé, jak ve své kasační odpovědi správně uvedla Komise, navrhovatelky se v několika ohledech dopustily nesprávného výkladu kritizovaných důvodů napadeného rozsudku tím, že zaměnily posouzení učiněná Soudem, která se vztahují na velikost trhů s posouzeními – která jsou ostatně předmětem druhé části tohoto důvodu a která byla vylíčena v jiných bodech odůvodnění napadeného rozsudku – týkajícími se skutečného dopadu protiprávního jednání na trh. Na rozdíl od toho, co tvrdí navrhovatelky, Soud totiž tím, že v bodě 101 napadeného rozsudku odkázal na vedoucí postavení dotčených podniků, v žádném okamžiku nekonstatoval, že Komise dostatečně popsala skutečný dopad protiprávního jednání na trh. Posouzení uvedená v bodě 101 napadeného rozsudku se vztahují pouze ke skutečné hospodářské schopnosti dotčených podniků způsobit významnou škodu ostatním hospodářským

subjektům ve smyslu bodu 1 písm. A čtvrtého pododstavce pokynů, a nikoli ke skutečnému dopadu protiprávního jednání na trh uvedenému v bodě 1 písm. A prvním pododstavci pokynů.

88. Zadruhé se jeví, že se navrhovatelky domnívají, ačkoli jejich argumentace v tomto ohledu není příliš jasná, že jsou kritéria týkající se posouzení závažnosti protiprávního jednání pro účely vypočtení pokuty kumulativní a že vzhledem k tomu, že Komise stejně jako ve sporném rozhodnutí mezi těmito kritérii poukazuje na velikost trhu, nemohl Soud rozhodnout, že nedostatečné odůvodnění s ohledem na toto kritérium může být doplněno odkazem na konstatování týkající se skutečné hospodářské schopnosti dotčených podniků způsobit významnou škodu učiněná ve sporném rozhodnutí.

89. V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle judikatury, musí být závažnost protiprávních jednání stanovena v závislosti na vícero skutečnostech, jakými jsou zejména zvláštní okolnosti věci, její kontext a odrazující účinek pokut, a to aniž by byl sestaven závazný nebo taxativní výčet kritérií, ke kterým musí být povinně přihlédnuto [34].

90. Soudní dvůr rozhodl, že k faktorům, které mohou být zahrnuty do posouzení závažnosti protiprávních jednání, patří jednání každého z podniků, jejich role při zavádění jednání ve vzájemné shodě, zisk, který mohou z těchto jednání mít, jejich velikost a hodnota dotyčného zboží, jakož i nebezpečí, které představují protiprávní jednání tohoto druhu pro cíle Evropského společenství [35].

91. V zásadě tedy neexistuje žádná povinnost Komise zohlednit velikost výrobkových trhů jako kritérium, které je součástí posouzení závažnosti protiprávního jednání, přičemž je toto kritérium pouze jedním z vícero kritérií [36].

92. Na rozdíl od toho, co tvrdí navrhovatelky odkazem na bod 91 výše uvedeného rozsudku Aalborg Portland a další v. Komise, z uvedeného bodu nic jiného nevyplývá. Tento bod se totiž omezuje na uvedení toho, že „velikost dotčeného trhu“ musí být zohledněna, což se jistě vztahuje na velikost dotčeného zeměpisného trhu, jak potvrzuje bod 1 písm. A pokynů, a nikoli na hospodářskou velikost (nebo objem obratu) dotčených trhů.

34 — Viz rozsudky ze dne 17. července 1997, Ferriere Nord v. Komise (C-219/95 P, Recueil, s. I-4411, bod 33); ze dne 15. října 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise, uvedený výše (bod 465); Dansk Rørindustri a další v. Komise, uvedený výše (bod 241), a Dalmine v. Komise, uvedený výše (bod 129).

35 — Viz zejména rozsudky ze dne 7. června 1983, Musique Diffusion française a další v. Komise (100/80 až 103/80, Recueil, s. 1825, bod 129); Danske Rørindustri a další v. Komise, uvedený výše (bod 242), a Dalmine v. Komise, uvedený výše (bod 130).

36 — Viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Dalmine v. Komise (bod 132).

93. Je třeba připomenout, že Komise ve sporném rozhodnutí tvrdila, že pro určení závažnosti protiprávního jednání vycházela z různých skutečností, jako jsou velikost trhů a skutečná hospodářská schopnost podniků způsobit významnou škodu jiným hospodářským subjektům, přičemž je tato posledně uvedená skutečnost výslovně zmíněna v bodě 1 písm. A čtvrtém pododstavci pokynů.

94. V tomto ohledu je třeba uvést, že navrhovatelky nekritizují konstatování Soudu uvedené v bodě 89 napadeného rozsudku, podle kterého je pro účely posouzení závažnosti protiprávního jednání určení velikosti trhů nezbytné (a tudíž ve skutečnosti funkční) k tomu, aby byla určena skutečná hospodářská schopnost podniků způsobit významnou škodu jiným hospodářským subjektům, ve smyslu pokynů.

95. Navrhovatelky se nicméně domnívají, že si Soud protiřečil tím, že nejdříve tento požadavek stanovil, ale poté v bodech 99 a 100 napadeného rozsudku připustil, že nedostatečné odůvodnění, které konstatoval, pokud jde o určení velikosti trhů, může být nahrazeno odkazem na vedoucí postavení na trzích učiněným Komisí v bodě 325 odůvodnění sporného rozhodnutí a navrhovatelkami nezpochybněným.

96. I když se mi zdá, že navrhovatelky naprosto relevantním způsobem zdůrazňují rozpor, který vyplývá z výkladu odůvodnění uvedeného v bodech 89, 99 a 100 napadeného rozsudku [37], tato výtka však z následujících důvodů nemůže obstát.

97. Jak rozhodl Soudní dvůr a jak připomenul Soud v bodě 90 napadeného rozsudku, jsou pro účely určení vlivu, který mohl mít podnik na trhu, relevantní tržní podíly tohoto podniku [38].

98. Z této judikatury nicméně nelze dovodit, že pro účely hodnocení vlivu podniku na trh nebo, slovy pokynů, skutečné hospodářské schopnosti způsobit významnou škodu jiným hospodářským subjektům, je třeba měřit tuto schopnost s tím, že bude Komisi uložena povinnost, aby předběžně vymezila trh a posoudila velikost tohoto trhu, pokud jde o objem obratu [39].

37 — Připomínám, že podle ustálené judikatury je otázka, zda je odůvodnění rozsudku Soudu rozporné, právní otázkou, která jako taková může být vznesena v rámci kasačního opravného prostředku. Viz zejména výše uvedený rozsudek Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied v. Komise (bod 71 a citovaná judikatura).

38 — Rozsudek ze dne 17. prosince 1998, Baustahlgewebe v. Komise (C-185/95 P, Recueil, s. I-8417, bod 139).

39 — Připomínám, že Soud v bodě 95 napadeného rozsudku rozhodl, že Komise splnila povinnost uvést odůvodnění, pokud jde o vymezení dotčených trhů a navrhovatelky toto konstatování nekritizovaly.

99. Jak se správně domnívá Komise, kdyby byl bod 89 napadeného rozsudku vykládán jakožto ukládající takový požadavek, vedlo by to k tomu, že by Komisi byla uložena povinnost prokazování, ke kterému není povinna ani v rámci konstatování porušení čl. 81 odst. 1 ES, jestliže je toto protiprávní jednání svou povahou v rozporu s uvedeným článkem, jak Soud odkazem na ustálenou judikaturu konstatoval v bodech 86 a 87 napadeného rozsudku (důvody, které nicméně nejsou navrhovatelkami zpochybněny) [40].

100. Takový přístup by rovněž znamenal zvláště restriktivní výklad pokynů.

101. I když mám za to, že se Soud oprávněně domníval, že je pro účely stanovení závažnosti protiprávního jednání a výpočtu pokuty nezbytné zohlednit skutečnou hospodářskou schopnost původců protiprávního jednání způsobit významnou újmu jiným subjektům podle bodu 1 písm. A čtvrtého pododstavce pokynů, nemusí takové zohlednění podle mého názoru, na rozdíl od toho, k čemu Soud dospěl v bodě 89 napadeného rozsudku, povinně „znamenat nutnost určit velikost trhů“.

102. Naproti tomu je podle mého názoru správnější se domnívat, že taková schopnost původců protiprávního jednání může být prokázána všemi vhodnými způsoby, mezi které patří určení velikosti trhů, pokud jde o objem obratu.

103. Jedná se přitom právě o kritérium, které bylo použito Soudem v bodech 99 až 101 napadeného rozsudku. Soud se totiž poté, co konstatoval, že sporné rozhodnutí nebylo dostatečně odůvodněno, pokud jde o určení velikosti trhů, co se týče objem obratu, domníval, že neexistence odůvodnění může být nahrazena jinými důvody uvedenými ve sporném rozhodnutí, v projednávané věci konstatováním uvedeným v bodě 325 odůvodnění tohoto rozhodnutí týkajícím se v podstatě toho, co účastnice tohoto řízení popsaly jako vedoucí postavení navrhovatelek na trzích.

104. V tomto ohledu je třeba uvést, že navrhovatelky v bodech 63 a 66 svého kasačního opravného prostředku výslovně

40 — Soudní dvůr potvrdil, že „jediným účelem definice relevantního trhu v rámci použití čl. 85 odst. 1 Smlouvy [nyní čl. 81 odst. 1 ES] je určit, zda dotčená dohoda může ovlivnit obchod mezi členskými státy a zda je jejím cílem nebo výsledkem vyloučení, omezení nebo narušení hospodářské soutěže na společném trhu“ [usnesení ze dne 16. února 2006 Adriatica di Navigazione v. Komise (C-111/04 P, Sb. rozh. s. I-22, zveřejněné shrnutí, bod 31)]. Soud z toho, jako v bodě 86 napadeného rozsudku, logicky dovodil, že povinnost provést vymezení relevantního trhu v rozhodnutí přijatém na základě článku 81 ES není absolutní, ale je Komisi uložena pouze tehdy, pokud bez takového vymezení není možné určit, zda dotčená kartelová dohoda může ovlivnit obchod mezi členskými státy a jejím cílem nebo výsledkem je vyloučení, omezení nebo narušení hospodářské soutěže na společném trhu. Viz rovněž zejména rozsudky Soudu ze dne 19. března 2003, CMA CGM a další v. Komise (T-213/00, Recueil, s. II-913, bod 206), jakož i ze dne 6. července 2000, Volkswagen v. Komise (T-62/98, Recueil, s. II-2707, bod 230), a ze dne 8. července 2004, Mannesmannröhren-Werke v. Komise (T-44/00, Sb. rozh. s. II-2223, bod 132).

připouštějí relevantnost takového kritéria pro posouzení skutečné hospodářské schopnosti podniku způsobit významnou újmu. Navrhovatelky se v tomto kontextu omezují na to, že Komisi vytýkají, že takové vedoucí postavení na trhu dostatečně neprokázala s ohledem na okolnosti věci. Taková kritika, jaká se týká skutkových zjištění a jejich posouzení, přitom nemůže být Soudním dvorem přezkoumána v rámci kasačního opravného prostředku, s výhradou případu jejich zkreslení Soudem [41], což v projednávané věci není navrhovatelkami uplatněno.

105. V důsledku toho, navzdory nesprávnému právnímu posouzení a rozporuplnosti v odůvodnění, jimiž jsou stiženy úvahy Soudu uvedené v bodech 89, 99 a 100 napadeného rozsudku, neměly tyto vady takový vliv na výrok uvedeného rozsudku, jaký by mohl vést k jeho zrušení.

106. Navrhuji tudíž, aby byla první část třetího důvodu kasačního opravného prostředku zamítnuta jak neopodstatněná.

41 — Viz v tomto ohledu zejména rozsudek ze dne 19. března 2009, Archer Daniels Midland v. Komise (C-510/06 P, Sb. rozh. s. I-1843, bod 105 a citovaná judikatura).

2. K druhé části třetího důvodu kasačního opravného prostředku, vycházející z nedostatečného zohlednění konstatování porušení povinnosti uvést odůvodnění Komisí, pokud jde o skutečný dopad protiprávního jednání na trh, Soudem

a) Posouzení Soudu

107. Soud v bodě 108 napadeného rozsudku připomněl, že je Komise podle bodu 1 písm. A prvního pododstavce pokynů pro účely určení závažnosti protiprávního jednání povinna provést přezkum skutečného dopadu protiprávního jednání na trh, pouze pokud se jeví, že je tento dopad měřitelný.

108. Dále Soud v bodě 109 napadeného rozsudku uvedl, že Komise v projednávané věci nikdy netvrdila, že by dopad nebyl měřitelný a že v průběhu soudního řízení dokonce uvedla, že k protiprávnímu jednání došlo, což znamená, že nezbytně skutečně ovlivnilo konkurenční podmínky na dotčených trzích.

109. Soud toto tvrzení odmítl vzhledem k tomu, že není „přesvědčivé“, z důvodu, že provádění dohody nezbytně neznamená, že vyvolává skutečné účinky, přičemž se v tomto ohledu opíral o rozhodovací praxi Komise a o jeden ze svých rozsudků. Soud Komisi rovněž vytkl, že neodpověděla na argument navrhovatelek, podle kterého dotčené dohody

nevedly ke zvýšení prodejních cen jehel s oušky (bod 110 napadeného rozsudku). Soud nakonec konstatoval, že Komise vycházela výlučně z příčinné souvislosti mezi prováděním dohody a jejím skutečným dopadem, což nebylo k výpočtu pokuty dostačující (bod 111 napadeného rozsudku). Na základě toho tudíž Soud v bodě 112 napadeného rozsudku dospěl k závěru, že Komise dostatečně nesplnila povinnost uvést odůvodnění, která jí přísluší.

110. Soud v bodě 190 napadeného rozsudku přezkoumal právní dopady takového nesplnění povinnosti uvést odůvodnění. Soud v tomto bodě zdůraznil, že zvláště tvrzení Komise týkající se určení výše pokuty neobsahovalo informaci, která by vysvětlovala, proč se snížení dopadu protiprávního jednání po dni 13. března 1997, které ostatně výslovně uznala v bodě 320 odůvodnění sporného rozhodnutí, neprojevilo při výpočtu pokuty. Soud nicméně dospěl k závěru, že „[t]oto nedostatečné odůvodnění za okolností projednávaného případu nicméně nemůže vést ke zrušení uložené pokuty nebo snížení její částky, vzhledem k tomu, že kvalifikace jako ‚velmi závažné' protiprávní jednání byla opodstatněná [z důvodů, které Soud uvedl v bodech 188 a 189 napadeného rozsudku] a že Komise zvolila minimální výchozí částku stanovenou pokyny pro takové protiprávní jednání (nebo přesněji maximální částku pro ‚závažné' protiprávní jednání), a sice 20 milionů eur. Komise totiž správně uvádí, že volba nejnižší částky v projednávané věci postačí ke zohlednění sníženého dopadu protiprávního jednání v době, kdy k němu docházelo".

b) Argumentace účastnic řízení

111. Soud se podle navrhovatelek dopustil nesprávného právního posouzení tím, že v bodě 190 napadeného rozsudku rozhodl, že nedostatečné odůvodnění týkající se posouzení skutečného dopadu protiprávního jednání nemůže za okolností projednávaného případu vést ke zrušení uložené pokuty nebo snížení její částky vzhledem k tomu, že kvalifikace protiprávního jednání jako „velmi závažného" byla opodstatněná. Soud tím smísil otázky týkající se věcné legality rozhodnutí a otázky týkající se právních důsledků porušení formální povinnosti uvést odůvodnění. Vzhledem k tomu, že Komise v oblasti kartelových dohod disponuje širokou posuzovací pravomocí, má dodržení procesních předpisů a povinnosti uvést odůvodnění rozhodující význam pro právo na obhajobu.

112. Komise tvrzení navrhovatelek odmítá. Nicméně se domnívá, že se Soud v bodech 109 až 112 napadeného rozsudku dopustil nesprávného právního posouzení. Jednak Soud požadoval, aby Komise prokázala neexistenci měřitelného skutečného dopadu,

zatímco sám Soud nekonstatoval, že by tento dopad byl měřitelný. Dále Soud rozhodl v rozporu s ustálenou judikaturou, podle které provádění dohody mající protisoutěžní cíl stačí k vyloučení možného závěru o neexistenci dopadu uvedené dohody na trh. Komise tudíž vyzývá Soudní dvůr, aby nahradil odůvodnění tím, že odmítne konstatování obsažená v bodech 109 až 112 napadeného rozsudku, pokud jde o důkaz a pokud jde o měřitelnost dopadu na trh.

i) K návrhu na nahrazení odůvodnění předloženého Komisí

114. Výtky Komise určené Soudu týkající se odůvodnění uvedeného v bodech 109 až 112 napadeného rozsudku jsou soustředěny na dvě právní otázky.

c) Posouzení

115. Zaprvé se Komise domnívá, že Soud nesprávně konstatoval, že měla prokázat neexistenci skutečného dopadu protiprávního jednání na trh, ačkoli jí jednak tato povinnost přísluší pouze tehdy, pokud je dopad měřitelný, čemuž tak v projednávané věci podle jejího názoru nebylo s ohledem na povahu dohod, jejichž cílem bylo odstranit potenciální hospodářskou soutěž, a jednak Soud nakonec nekonstatoval, že dopad na trh byl v projednávané věci měřitelný.

113. Dříve než přezkoumám druhou část na podporu důvodu týkajícího se bodu 190 napadeného rozsudku uplatněného navrhovatelkami, je třeba se nejprve vyjádřit k návrhu na nahrazení odůvodnění předloženého Komisí, jelikož by takový návrh mohl Soudnímu dvoru umožnit identifikovat nesprávné právní posouzení, kterého se dopustil Soud, a opravit jej, aniž by byl nicméně ovlivněn výrok rozsudku napadeného kasačním opravným prostředkem, který je z jiných důvodů opodstatněný [42].

116. Zadruhé Komise tvrdí, že se Soud dopustil nesprávného právního posouzení, když se domníval, že sporné rozhodnutí nedostatečně odůvodnila tím, že se omezila na uvedení, že skutečné účinky protiprávního jednání na trh mohly být dovozeny z provádění kartelové dohody.

42 — Viz zejména rozsudky ze dne 9. června 1992, Lestelle v. Komise (C-30/91 P, Recueil, s. I-3755, bod 28); ze dne 12. listopadu 1996, Ojha v. Komise (C-294/95 P, Recueil, s. I-5863, bod 52); ze dne 13. července 2000, Salzgitter v. Komise (C-210/98 P, Recueil, s. I-5843, bod 58), jakož i ze dne 9. září 2008, FIAMM a další v. Rada a Komise (C-120/06 P a C-121/06 P, Sb. rozh. s. I-6513, bod 187).

117. S těmito výhradami podle mého názoru nelze zcela souhlasit.

118. Pokud jde o první řadu výhrad, je zajisté pravda, že podle bodu 1 písm. A prvního pododstavce pokynů Komisi přísluší prokázat skutečný dopad, pouze pokud je tento dopad měřitelný. Pokud jde o horizontální kartelové dohody týkající se cen nebo rozdělování trhů, z pokynů také vyplývá, že tyto kartelové dohody mohou být kvalifikovány jako velmi závažná protiprávní jednání pouze na základě jejich vlastní povahy, aniž by Komise byla povinna prokazovat skutečný dopad protiprávního jednání na trh. V tomto případě skutečný dopad protiprávního jednání představuje jeden z vícero prvků.

119. Jak nicméně konstatoval Soud v bodě 111 napadeného rozsudku, Komise věnovala jeden oddíl sporného rozhodnutí „skutečnému dopadu protiprávního jednání", ve kterém zejména uvedla, že protiprávní jednání mělo dopad na trh a že se tento dopad od 13. března 1997 do 31. prosince 1999 zmenšil. Buď Komise nezamýšlí vycházet z kritéria skutečného dopadu protiprávního jednání na trh a v takovém případě rozhodnutí, kterým ukládá pokutu podnikům účastnícím se kartelové dohody zohlední pro účely určení závažnosti protiprávního jednání pouze vlastní povahu protiprávního jednání a případně zeměpisný rozsah trhu na základě bodu 1 písm. A pokynů, nebo Komise zamýšlí své rozhodnutí, stejně jako sporné rozhodnutí, založit na takovém dopadu a v takovém případě podle mého názoru existuje domněnka, podle níž má za to, že je takový dopad měřitelný. V rozsahu, v němž použití takového kritéria *může* Komisi umožnit zvýšit částku pokuty, kterou má v úmyslu uložit, nad rámec minimálního prahu 20 milionů stanoveného v pokynech pro velmi závažná protiprávní jednání, se totiž nelze rozumně domnívat, že jestliže se tento orgán v rozhodnutí ukládajícím pokutu rozhodne věnovat tři body odůvodnění „skutečnému dopadu protiprávního jednání", nehodlá Komise založit uvedené rozhodnutí na kritériu skutečného dopadu protiprávního jednání. Za těchto okolností je podle mého názoru z právního hlediska správné z toho dovodit, jak v podstatě učinil Soud v napadeném rozsudku, že se Komise domnívá, že dopad, který popisuje ve svém rozhodnutí, je v zásadě měřitelný, ledaže by uvedené rozhodnutí uvádělo k této otázce specifické odůvodnění v opačném smyslu.

120. Soud tedy v tomto kontextu a na základě takové domněnky měřitelnosti skutečného dopadu na trh v bodě 109 napadeného rozsudku zdůraznil, že Komise během soudního řízení v případě projednávané věci neuvedla, že skutečný dopad protiprávního jednání nebyl měřitelný. Soud tudíž Komisi nijak neuložil povinnost, aby prokázala opak, ale jednoduše se omezil na konstatování, že s ohledem na domněnku, kterou jsem již upřesnil, Komise v průběhu soudního řízení nevyvrátila existenci takové domněnky, která mohla být dovozena z výkladu sporného rozhodnutí.

121. Krom toho vysvětlení předložené Komisí v její kasační odpovědi před Soudním dvorem, podle kterého nebyl z důvodu povahy dohod, jejichž cílem, připomínám, bylo rozdělení výrobkových a země-

pisných trhů tím, že vylučují vstup potenciálních soutěžitelů na trh, jejich dopad měřitelný, nelze přijmout, jelikož takové odůvodnění není obsaženo ve sporném rozhodnutí a v každém případě nebylo uplatněno v prvním stupni.

122. Soudu nakonec v rámci jeho přezkumu dostatečného odůvodnění sporného rozhodnutí tak, jak byla tato výtka uplatněna navrhovatelkami, nepřísluší rozhodnout, zda byl dopad skutečně měřitelný, jelikož takové posouzení spadá pod posouzení meritorní legality sporného rozhodnutí.

123. Navrhuji tudíž, aby byla první řada výhrad učiněných Komisí s ohledem na odůvodnění v bodě 109 napadeného rozsudku zamítnuta.

124. Druhá řada výhrad, která souvisela s posouzeními Soudu učiněnými v bodech 110 až 112 napadeného rozsudku týkajícími se nedostatečné povahy prokázání skutečného dopadu protiprávního jednání na trh, zasluhuje zvláštní pozornost.

125. Je důležité úvodem upozornit na nejasnou povahu úvah rozvinutých Soudem ohledně zmíněných bodů v rámci podnadpisu „K odůvodnění týkajícímu se výpočtu pokuty“. Soud totiž nesouvisle uvádí zároveň formální úvahy týkající se nedostatečného odůvodnění sporného rozhodnutí (vytýkající Komisi například v bodě 110 napadeného rozsudku, že neodpověděla na argumentaci navrhovatelek týkající se neexistence zvýšení prodejních cen jehel s oušky) a věcné úvahy, ostatně citelně podstatnější, týkající se „nepřesvědčivé“ nebo nepřesné povahy odůvodnění uvedeného v bodech 318 až 320 odůvodnění uvedeného rozhodnutí [43].

126. Přitom se mi zdá, že Komise správně kritizovala Soud za to, že se domníval, že odůvodnění sporného rozhodnutí týkající se skutečného dopadu protiprávního jednání na trh bylo nedostatečné.

127. Jednak jsou totiž podle judikatury týkající se rozsahu povinnosti uvést odůvodnění týkající se výpočtu pokuty uložené za porušení pravidel hospodářské soutěže Společenství podstatné formální náležitosti, které zahrnují takovou povinnost, splněny, jestliže Komise ve svém rozhodnutí uvede posuzované

43 — Viz k tomuto rozlišení zejména výše uvedený rozsudek Komise v. Sytraval a Brink's Francie (body 67 a 72), jakož i bod 92 napadeného rozsudku.

skutečnosti, které jí umožnily vymezit závažnost a délku trvání protiprávního jednání [44]. Pokud jde přitom v projednávané věci o závažnost protiprávního jednání, která je zde jediná dotčená, byly tyto skutečnosti zajisté uvedeny v bodech 316 až 325 odůvodnění sporného rozhodnutí, jelikož kritérium skutečného dopadu bylo posouzeno v bodech 318 až 320 odůvodnění uvedeného rozhodnutí.

128. Dále z tvrzení učiněných v bodě 110 první a druhé větě napadeného rozsudku, jakož i v bodě 111 poslední větě uvedeného rozsudku nepochybně vyplývá, že Soud přezkoumal opodstatněnost odůvodnění sporného rozhodnutí tím, že vyvrátil posouzení, které v tomto rozhodnutí bylo provedeno místo toho, aby se omezil na ověření, zda Komise jasně a jednoznačně popsala úvahy, které ji přivedly k závěru, že existuje skutečný dopad protiprávního jednání na trh.

129. Domnívám se tudíž, že se Soud dopustil nesprávného právního posouzení tím, že v bodě 112 napadeného rozsudku kvalifikoval vady, jimiž je dotčeno sporné rozhodnutí, které konstatoval v bodech 110 a 111 uvedeného rozsudku, jako nedostatečné odůvodnění, pokud jde o kritérium skutečného dopadu na trh [45].

130. Bez ohledu na to se nicméně nedomnívám, že by návrh na nahrazení odůvodnění předložený Komisí mohl být přijat, ledaže by tento návrh byl chápán v tom smyslu (o čemž silně pochybuji), že Soud měl konstatovat nesprávné právní posouzení.

131. Z důvodů uvedených dále se totiž domnívám, že Soud v podstatě správně rozhodl, že Komise pro účely výpočtu pokuty nemohla vycházet výhradně z příčinné souvislosti mezi prováděním kartelové dohody a skutečným dopadem této kartelové dohody na trh.

132. Na rozdíl od toho, co Komise obhajovala jak ve své kasační odpovědi, tak na jednání, otázka, zda skutečné provádění kartelové dohody postačí k prokázání skutečného dopadu na trh, zdaleka není předmětem

44 — Viz rozsudky ze dne 16. listopadu 2000, KNP BT v. Komise (C-248/98 P, Recueil, s. I-9641, bod 42); Sarrió v. Komise (C-291/98 P, Recueil, s. I-9991, bod 73), jakož i Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise, uvedený výše (bod 463).

45 — V tomto ohledu je důležité uvést, že zatímco v bodě 115 francouzské verze napadeného rozsudku Soud používá výraz „défaut de motivation“, z jednacího jazyka (a to němčiny), tedy jediného závazného jazyka, který používá výraz „unzureichende Begründung“, vyplývá, že se tento výraz nevztahuje na neexistenci odůvodnění („Begründungsmangel“), ale na existenci nedostatečného a vadného odůvodnění („unzureichende Begründung“). Tento výklad je potvrzen skutečností, že tento výraz je totožný s výrazem použitým v bodě 99 napadeného rozsudku, ve kterém Soud konstatoval „nedostatečné odůvodnění“ pokud jde o velikost trhů.

„ustálené judikatury“ Soudu. Soudní dvůr se touto problematikou, která mu byla předložena poprvé nejen v projednávané věci, ale rovněž ve věcech nazvaných „rakouské banky“ [46], doposud nezabýval.

133. Jak zdůraznil generální advokát Bot ve svém stanovisku předneseném dne 26. března 2009 v těchto posledně uvedených věcech, existují četné nejasnosti pokud jde o to, co zahrnuje pojem „měřitelný“ ve smyslu pokynů [47].

134. Tyto nejasnosti částečně vyplývají z rozporuplné judikatury Soudu pokud jde o otázku, zda je konstatování skutečného provádění kartelové dohody dostačující k prokázání existence skutečného dopadu protiprávního jednání na trh.

135. Jak správně prokázal generální advokát Bot ve svém výše uvedeném stanovisku [48], mohou být v tomto ohledu rozlišovány dva proudy judikatury.

136. Podle prvního proudu judikatury Soud rozhoduje, že Komise k tomu, aby dovodila skutečný dopad na trh, může právoplatně vycházet pouze z provádění kartelové dohody. K tomuto proudu přísluší rozsudek Soudu ve věcech rakouských bank [49], rozsudek Groupe Danone v. Komise [50], jakož i z poslední doby Hoechst v. Komise [51] a Carbone-Lorraine v. Komise [52].

137. Naproti tomu, jak jsem již uvedl, měl Soud v napadeném rozsudku za to, že se Komise pro účely prokázání skutečného dopadu protiprávního jednání na trh nemohla omezit na konstatování, že kartelová dohoda byla skutečně prováděna. Tento přístup je součástí druhého proudu judikatury, probíhajícího současně s prvním, který v podstatě vyžaduje, aby Komise byla schopna poskytnout skutečné a důvěryhodné indicie, které s přiměřenou pravděpodobností ukazují, že kartelová dohoda měla na trh dopad, přičemž skutečné provádění kartelové dohody v tomto přístupu představuje významnou indicii, aniž by však Komise

46 — Spojené věci Erste Bank der österreichischen Sparkassen v. Komise (C-125/07 P), Raiffeisen Zentralbank Österreich v. Komise (C-133/07 P), Bank Austria Creditanstalt v. Komise (C-135/07 P) a Österreichische Volksbanken v. Komise (C-137/07 P), které v současné době probíhají u Soudního dvora.

47 — Bod 275 uvedeného stanoviska.

48 — Viz body 279 až 300 výše uvedeného stanoviska.

49 — Rozsudek ze dne 14. prosince 2006, Raiffeisen Zentralbank Österreich a další v. Komise (T-259/02 až T-264/02 a T-271/02, Sb. rozh. s. II-5169, bod 288). Je třeba poznamenat, že tento rozsudek byl vydán stejným senátem v témže složení jako je senát, který vydal napadený rozsudek.

50 — Rozsudek ze dne 25. října 2005 (T-38/02, Sb. rozh. s. II-4407). Podle bodu 148 tohoto rozsudku: „částečné provedení dohody mající protisoutěžní cíl stačí k vyloučení možného závěru o neexistenci dopadu uvedené dohody na trh“. Je třeba poznamenat, že v rámci kasačního opravného prostředku podaného u Soudního dvora a ve kterém byl vydán rozsudek ze dne 8. února 2007, Groupe Danone v. Komise (C-3/06 P, Sb. rozh. s. I-1331), nebyla Soudnímu dvoru tato otázka předložena.

51 — Rozsudek ze dne 18. června 2008 (T-410/03, Sb. rozh. s. I-3507, body 345 a 348).

52 — Rozsudek ze dne 8. října 2008 (T-73/04, Sb. rozh. s. I-8667, bod 84). Je třeba poznamenat, že je tento rozsudek předmětem kasačního opravného prostředku u Soudního dvora zapsaného pod jednacím číslem C-554/08 P (věc Le Carbone Lorraine v. Komise, v současné době probíhá u Soudního dvora).

mohla na takovou indicii omezit svou analýzu [53].

138. Podle tohoto přístupu představuje provedení protiprávního jednání pouze předběžnou podmínku pro prokázání existence skutečného dopadu kartelové dohody na trh [54].

139. Stejně jako generální advokát Bot v jeho výše uvedeném stanovisku [55], sdílím úvahy rozvinuté druhým proudem judikatury.

140. Domnívám se totiž, že jestliže Komise zamýšlí založit rozhodnutí, kterým ukládá pokutu podniku za porušení čl. 81 odst. 1 ES na existenci skutečného dopadu protiprávního jednání na trh, musí být schopna poskytnout konkrétní, důvěryhodné a dostatečné indicie, které jí umožní posoudit, jaký skutečný dopad mohlo mít protiprávní jednání na hospodářskou soutěž na trhu. Zvláště v rozsahu, v němž existence skutečného dopadu protiprávního jednání umožní Komisi v případě velmi závažné povahy protiprávního jednání posílit závažnost tohoto protiprávního jednání a zvýšit výchozí částku nad rámec minimálního možného prahu 20 milionů, se tento orgán nemohl pouze omezit na konstatování, že kartelová dohoda byla skutečně prováděna a bez žádného dodatečného prokázání tak pouze předpokládat, že tato kartelová dohoda pravděpodobně měla účinek na trh.

141. Takový požadavek se mi zdá být o to vhodnější ve světle cíle připomenutého judikaturou, podle kterého je účelem pokut uložených podnikům, které porušily čl. 81 odst. 1 ES, potlačení protiprávního jednání těchto podniků [56].

142. V tomto kontextu přitom nelze podle mého názoru připustit, aby, pokud jde o dohody mající protisoutěžní cíl, jako jsou dohody týkající se rozdělení výrobkových trhů nebo zeměpisných trhů nebo dohody o stanovení ceny, byla Komise pro účely konstatování *existence* protiprávního jednání osvobozena nejen od povinnosti prokázat účinky uvedených dohod, ale rovněž i od povinnosti

53 — Viz rozsudky Soudu ze dne 27. září 2006, Roquette Frères v. Komise (T-322/01, Sb. rozh. s. II-3137, body 77 a 78); Archer Daniels Midland v. Komise (T-329/01, Sb. rozh. s. II-3255, body 178 až 181); Jungbunzlauer v. Komise (T-43/02, Sb. rozh. s. II-3435, body 155 až 159) a Archer Daniels Midland v. Komise (T-59/02, Sb. rozh. s. II-3627, body 161 až 165). Viz v tomto smyslu rovněž rozsudky Soudu ze dne 8. července 2008, Knauf Gips v. Komise (T-52/03, Sb. rozh. s. II-115, zveřejněné shrnutí, body 392 až 395); BPB v. Komise (T-53/03, Sb. rozh. s. II-1333, body 301 až 304), a Lafarge v. Komise (T-54/03, Sb. rozh. s. II-120, zveřejněné shrnutí, body 584 až 587). Je třeba poznamenat, že rozsudky vydané ve věcech T-52/03 a T-54/03 byly předmětem kasačních opravných prostředků zapsaných pod čísly C-407/08 P a C-413/08 P (věci Knauf Gips v. Komise a Lafarge v. Komise, které v současné době probíhají u Soudního dvoru).

54 — Viz výše uvedené rozsudky Roquette Frères v. Komise (bod 77) a Archer Daniels Midland v. Komise (T-329/01, Sb. rozh. s. II-3255, bod 180).

55 — Viz body 303 až 314 uvedeného stanoviska.

56 — Viz zejména rozsudky ACF Chemiefarma v. Komise, uvedený výše (bod 173); SGL Carbon v. Komise, uvedený výše (bod 37), a ze dne 7. června 2007, Britannia Alloys & Chemicals v. Komise (C-76/06 P, Sb. rozh. s. I-4405, bod 22).

předložit konkrétní a důvěryhodné indicie ohledně dopadu protiprávního jednání na trh, zatímco Komise považuje za nezbytné z takového kritéria vycházet pro účely určení *závažnosti* protiprávního jednání a konečně pro účely výpočtu pokuty, kterou hodlá uložit dotčeným podnikům.

143. Z toho podle mého názoru vyplývá, že Soud v bodech 110 a 111 napadeného rozsudku v podstatě oprávněně rozhodl, že se Komise bez dalšího vysvětlení nemohla omezit na to, aby existenci skutečných účinků kartelové dohody na trhu dovodila z toho, že tato dohoda byla prováděna, a na založení svého rozhodnutí na dotčené příčinné souvislosti mezi prováděním kartelové dohody a jejím skutečným dopadem na trh.

144. Navrhuji tudíž, aby návrhu na nahrazení odůvodnění předloženému Komisí nebylo vyhověno.

ii) K výtkám uplatněným navrhovatelkami na podporu druhé části třetího důvodu kasačního opravného prostředku

145. Navrhovatelky vytýkají Soudu, že odmítl zrušit sporné rozhodnutí, ačkoli konstatoval, že Komise porušila povinnost uvést odůvodnění týkající se kritéria skutečného dopadu protiprávního jednání na trh [57]. Soud se tak podle nich, aniž by se dopustil nesprávného právního posouzení, nemohl v bodě 190 napadeného rozsudku domnívat, že byla základní částka pokuty přiměřená.

146. I za předpokladu, že by Soud správně konstatoval mezerovité odůvodnění sporného rozhodnutí, pokud jde o skutečný dopad protiprávního jednání na trh místo toho, aby potvrdil (zjevně) nesprávné právní posouzení tohoto kritéria, se mi nezdá, že by argumentace předložená navrhovatelkami mohla obstát.

147. Je důležité připomenout, že pokud jde o žaloby proti rozhodnutím Komise ukládajícím pokuty podnikům za porušení pravidel hospodářské soutěže, je Soud příslušný ve dvou ohledech. Jednak v rámci přezkumu jejich legality na základě článku 230 ES musí zejména ověřit, zda byla dodržena povinnost uvést odůvodnění, jejíž porušení učiní

57 — Úvahy uvedené v poznámce pod čarou 45 tohoto stanoviska týkající se francouzské verze výrazu „nedostatek odůvodnění“ použitého v bodě 115 napadeného rozsudku platí rovněž, pokud jde o použití tohoto výrazu v bodě 190 téhož rozsudku. Je tedy třeba tento výraz vykládat jako týkající se nesprávného nebo vadného odůvodnění, a nikoli neexistence odůvodnění, v souladu se zněním napadeného rozsudku v německém jazyce.

rozhodnutí *zrušitelným*. Dále je Soud v rámci pravomoci soudního přezkumu v plné jurisdikci, kterou mu přiznává článek 229 ES a nařízení č. 1/20003, příslušný k posouzení přiměřené povahy výše pokut [58].

148. Z toho vyplývá, že konstatování nedostatečného odůvodnění týkající se jednoho z kritérií výpočtu výše pokuty uložené podniku za porušení čl. 81 odst. 1 ES nemůže *ipso facto* vést ke zrušení, byť částečnému, rozhodnutí, kterým byla pokuta uložena. Tento závěr je chápán s ohledem na četná kritéria, která mohou být použita Komisí ke stanovení závažnosti a délky trvání určitého protiprávního jednání. Výrok dotčeného rozhodnutí (tedy včetně částky pokuty, kterou ukládá) totiž může být zcela platně založen na jiných důvodech, než jsou důvody, které byly dotčeny omylem nebo vadou konstatovanými soudem ve věci samé.

149. Komise ve sporném rozhodnutí z důvodu závažnosti protiprávního jednání dospěla k výchozí částce 20 milionů eur. Tato částka byla stanovena se zohledněním povahy protiprávního jednání, jeho skutečného dopadu na trh a zeměpisného rozsahu uvedeného trhu.

150. Soud v napadeném rozsudku poté, co uvedl vady ovlivňující posouzení Komise týkající se skutečného dopadu na trh v rámci přezkumu závažnosti protiprávního jednání, ověřil, zda tyto vady mohou rovněž ovlivnit výpočet pokuty, tedy stanovení výchozí částky na 20 milionů eur, která byla navrhovatelkám uložena sporným rozhodnutím.

151. Soud přitom právě v rámci přezkumu, který vykonává na základě své pravomoci soudního přezkumu v plné jurisdikci, poté, co v bodech 188 a 189 napadeného rozsudku konstatoval, že kvalifikace protiprávního jednání jako velmi závažného byla odůvodněná z důvodu povahy dotčených dohod, v bodě 190 uvedeného rozsudku správně rozhodl, že konstatované vady za okolností projednávaného případu nemohou *vést ke zrušení nebo snížení částky uložené pokuty*, vzhledem k tomu, že kvalifikace protiprávního jednání jako „velmi závažného" byla opodstatněná a že Komise zvolila minimální výchozí částku stanovenou pokyny pro takové protiprávní jednání (nebo, přesněji, maximální částku pro „závažné" protiprávní jednání), a to 20 milionů eur.

152. Soud se jinými slovy domníval, že ačkoli by skutečný dopad na trh mohl Komisi umožnit zvýšit výchozí částku pokuty, kterou uložila, pokud by tomu tak za okolností projednávaného případu případně mohlo být, vady ovlivňující toto kritérium neměly každopádně vliv na částku uloženou v projednávané věci (a tudíž na výrok napadeného rozhodnutí), jelikož taková částka odpovídala maximální částce kategorie závaž-

58 — Viz v tomto smyslu výše uvedené rozsudky KNP BT v. Komise (body 38 až 40) a Sarrió v. Komise (body 69 až 71).

ných protiprávních jednání ve smyslu pokynů, zatímco, z důvodu povahy vlastní dotčenému protiprávnímu jednání, mohlo toto protiprávní jednání být kvalifikováno jako „velmi závažné“ protiprávní jednání. Za těchto podmínek se Soud domníval, že v rámci své pravomoci provádět soudní přezkum v plné jurisdikci, nebylo třeba využívat své pravomoci měnit sporné rozhodnutí, jelikož uložená výchozí částka již byla nízká s ohledem na kvalifikaci protiprávního jednání jako „velmi závažného“, a byla tudíž přiměřená.

153. Zdá se mi, že se v tomto případě nejedná o nesprávné právní posouzení.

154. Navrhuji tudíž, aby výtky předložené navrhovatelkami na podporu druhé části třetího důvodu kasačního opravného prostředku byly zamítnuty. V důsledku toho je podle mého názoru třeba tento důvod zamítnout v plném rozsahu.

E – *Ke čtvrtému důvodu kasačního opravného prostředku, vycházejícímu z porušení pokynů a nesprávného posouzení závažnosti protiprávního jednání*

155. Tento důvod je založen na dvou částech. První z těchto částí vychází z nezohlednění nesprávného určení skutečného dopadu protiprávního jednání na trh. Druhá z uvedených částí se týká nezohlednění skutečnosti, jakožto polehčující okolnosti, že navrhovatelky dobrovolně ukončily protiprávní jednání.

1. K první části čtvrtého důvodu kasačního opravného prostředku, vycházející z nezohlednění nesprávnosti určení skutečného dopadu protiprávního jednání na trh

a) Argumentace účastnic řízení

156. Navrhovatelky uvádějí, že se Soud v bodech 188 až 190 napadeného rozsudku dopustil nesprávného právního posouzení ve dvou ohledech. Jednak Soud určil závažnost protiprávního jednání se zohledněním výlučně abstraktní formy tohoto protiprávního jednání. Nezohlednění konkrétních okolností protiprávního jednání je v rozporu jak s pokyny, tak s judikaturou Soudního dvora a rozhodovací praxí Komise. Dále se Soud neprávem domníval, že výchozí částka stanovená pokyny za velmi závažné protiprávní jednání představuje minimální částku, od níž se nelze odchýlit. Tento přístup je v rozporu s rozhodovací praxí Komise a představuje porušení zásady proporcionality.

157. Komise částečně odkazuje na argumentaci, kterou rozvinula v rámci třetího důvodu, pokud jde o skutečný dopad protiprávního jednání na trh. Komise dodává, že Soud výchozí částku stanovenou pokyny neposoudil jako závazný strop, ale naopak v bodech 206 a 223 napadeného rozsudku přezkoumal její přiměřenost. Pokud jde o argumenty navrhovatelek ohledně rozhodovací praxe Komise, jsou citované příklady buď irelevantní, nebo nové či nepřesné.

b) Posouzení

158. Je třeba připomenout, že v rámci kasačního opravného prostředku směřujícího proti rozsudku Soudu, kterým byla stanovena pokuta uložená podniku, jež porušil pravidla hospodářské soutěže Společenství, je cílem přezkumu Soudního dvora jednak přezkum otázky, v jakém rozsahu Soud právně náležitým způsobem přihlédl ke všem faktorům pro posouzení závažnosti určitého jednání ve světle článků 81 ES a 82 ES, jakož i článku 15 nařízení č. 17 (nebo článku 23 nařízení č. 1/2003), a jednak ověření, zda Soud právně dostačujícím způsobem odpověděl na veškeré argumenty uvedené žalobkyní směřující ke zrušení nebo snížení pokuty [59].

159. V projednávané věci připomínám, že se Soud v bodě 188 napadeného rozsudku domníval, že dotčené protiprávní jednání, jehož předmětem bylo rozdělení výrobkového a zeměpisného trhu, představovalo z důvodu své povahy zjevné porušení práva hospodářské soutěže, a tudíž bylo zvláště závažné. Soud z toho v bodě 189 napadeného rozsudku dovodil, že s ohledem na definici uvedenou v pokynech, byla kvalifikace protiprávního jednání ve sporném rozhodnutí jako „velmi závažného“ oprávněná.

160. Toto posouzení přitom samo o sobě podle mého názoru není stiženo žádným nesprávným právním posouzením.

161. V rozsudku Thyssen Stahl v. Komise [60] již totiž měl Soudní dvůr příležitost potvrdit přístup přijatý Soudem, podle kterého závažnost protiprávního jednání může být stanovena s ohledem na povahu a účel protiprávního chování a že faktory vztahující se k účelu chování mohou mít větší význam pro stanovení výše pokuty než faktory vztahující se k jeho účinkům. Soudní dvůr tak rozhodl, že účinek protisoutěžního jednání není určujícím kritériem při stanovení přiměřené výše pokuty [61].

59 — Viz zejména výše uvedené rozsudky Baustahlgewebe v. Komise (bod 128), Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied v. Komise (bod 217) a Groupe Danone v. Komise (bod 69).

60 — Rozsudek ze dne 2. října 2003 (C-194/99 P, Recueil, s. I-10821).

61 — Tamtéž (bod 118).

162. Krom toho, jak Soud v bodě 189 napadeného rozsudku správně odkázal, Komise, pokud jde o velmi závažná protiprávní jednání, v pokynech uvedla, že jde o „obecně horizontální omezení, jako ‚cenové kartely' a kvóty podílů na trhu nebo jiné praktiky, které ohrožují řádné fungování jednotného trhu, jako je rozdělování vnitrostátních trhů" (bod 1 písm. A, druhý pododstavec, třetí odrážka).

163. Z tohoto příkladmého popisu vyplývá, že dohody nebo jednání ve vzájemné shodě směřující, jako v projednávané věci, jednak k rozdělení výrobkových trhů rozdělením evropského trhu jehel a jiných výrobků tvrdé galanterie, a jednak k rozdělení zeměpisného trhu rozdělením evropského trhu s jehlami k ručnímu šití a k řemeslné práci a pletacími jehlicemi a jehlami na háčkování, mohla být kvalifikována jako „velmi závažná", aniž by bylo nezbytné, aby tato chování měla zvláštní dopad.

164. Domnívám se tudíž, že navrhovatelky nemohou Soudu vytýkat, že v podstatě rozhodl, že kritéria uvedená v bodě 1 písm. A prvním pododstavci pokynů nemají stejný význam pro účely posouzení závažnosti protiprávního jednání.

165. Krom toho, jak jsem vysvětlil v bodech 151 a 152 tohoto stanoviska, poté, co Soud uvedl vady ovlivňující přezkum skutečného dopadu protiprávního jednání prováděný Komisí, nicméně odmítl využít své pravomoci změnit výchozí částku pokuty stanovenou ve sporném rozhodnutí, přičemž se v podstatě domníval, že za okolností projednávaného případu částka, která v něm byla stanovena, byla nízká s ohledem na kvalifikaci protiprávního jednání jako „velmi závažného", která vyplývala z povahy vlastní tomuto protiprávnímu jednání. Na rozdíl od toho, co tvrdí navrhovatelky, se tudíž Soud nedomníval, že výchozí částka 20 milionů eur stanovená ve sporném rozhodnutí, představovala závazný strop, ale naopak, jak vyplývá z bodu 190 napadeného rozsudku, v rámci své pravomoci soudního přezkumu v plné jurisdikci přezkoumal, zda bylo třeba, či nikoli tuto částku měnit [62]. Skutečnost, že s ohledem na okolnosti projednávaného případu Soud považoval za vhodné neprovádět změnu výchozí částky pokuty stanovené ve sporném rozhodnutí, přičemž výslovně uvedl důvody na podporu tohoto posouzení, nemůže sama o sobě představovat porušení zásady proporcionality. Krom toho případná skutečnost, že Komise posoudila jiná protiprávní chování v jiných věcech odlišně, není nijak relevantní, jelikož rozhodovací praxe Komise neslouží jako právní rámec pro určování pokut v oblasti hospodářské soutěže [63].

62 — Viz zejména, k podobnému postupu, rozsudek Soudu ze dne 9. července 2003, Kyowa Hakko Kogyo a Kyowa Hakko Europe v. Komise (T-223/00, Recueil, s. II-2553, body 77 až 89).

63 — Viz zejména výše uvedené rozsudky Dansk Rørindustri a další v. Komise (body 209 až 213); JCB Service v. Komise (bod 205) a Archer Daniels Midland v. Komise (C-510/06 P, bod 82).

166. První část čtvrtého důvodu kasačního opravného prostředku tudíž musí být zamítnuta.

2. K druhé části čtvrtého důvodu kasačního opravného prostředku, vycházející z nezohlednění skutečnosti, že navrhovatelky protiprávní jednání dobrovolně ukončily, jakožto polehčující okolnosti

a) Argumentace účastnic řízení

167. Navrhovatelky touto částí tvrdí, že se Soud v bodech 211 a 213 napadeného rozsudku dopustil nesprávného právního posouzení tím, že rozhodl, že přiznání polehčující okolnosti připadá v úvahu, pouze pokud dotčené podniky byly zásahy Komise podněcovány k tomu, aby ukončily svá protisoutěžní chování. Podle navrhovatelek dobrovolné ukončení protiprávního jednání ještě před samotným prvním zásahem Komise, musí být logicky v rámci polehčujících okolností zohledněn, jelikož k tomto ukončení zajisté není přihlédnuto při posuzování délky trvání protiprávního jednání.

168. Podle názoru Komise je analýza Soudu v souladu s jeho judikaturou, kterou není třeba zpochybňovat.

b) Posouzení

169. Je nesporné, že Soud zamítl argumentaci navrhovatelek, které se domáhaly, aby byla Komise postihnuta za to, že jim odepřela přiznat polehčující okolnost na základě bodu 3 pokynů zejména z důvodu, že protiprávní jednání bylo ukončeno před datem prvních zásahů Komise.

170. Soud v bodě 211 napadeného rozsudku rozhodl, že předčasné ukončení protiprávní dohody nemůže přiznat nárok na polehčující okolnost ve smyslu bodu 3 pokynů. Uplatnění snížení za takových okolností by se zohledněním délky trvání protiprávních jednání k výpočtu pokut představovalo dvojí zohlednění. Soud v projednávané věci v bodě 212 napadeného rozsudku konstatoval, že předčasné ukončení protiprávní dohody nevyplynulo ani ze zásahu Komise ani z rozhodnutí navrhovatelek ukončit protiprávní jednání, ale vycházelo hlavně ze zvýšené produkce navrhovatelek v České republice, jak navrhovatelky uvedly ve své odpovědi na oznámení námitek. Soud v bodě 213 napadeného rozsudku uvedl, že předčasné ukončení dohody již bylo zohledněno v posouzení délky trvání protiprávního jednání, a nemohlo tudíž představovat polehčující okolnost.

171. Nezávisle na (skutkové) otázce, zda navrhovatelky předčasně ukončily protiprávní

jednání zcela dobrovolně, nebo z důvodu ekonomických výhod, výklad pokynů, ke kterému se přiklonil Soud, není, podle mého názoru, stižen vadou spočívající v nesprávném právním posouzení.

172. Připomínám totiž, že bod 3 pokynů v podstatě uvádí, že základní částka pokuty stanovená Komisí se sníží zejména tehdy, jestliže dotčený podnik ukončí protiprávní jednání po prvních zásazích Komise.

173. Ve výše uvedeném rozsudku Dalmine v. Komise již přitom měl Soudní dvůr příležitost potvrdit posouzení Soudu, podle kterého nemůže být polehčující okolnost podle bodu 3 pokynů přiznána, jestliže protiprávní jednání, které bylo konstatováno, bylo v okamžiku, kdy Komise provedla první šetření, ukončeno nebo právě ukončováno [64].

174. Tento přístup, ačkoliv za poněkud odlišných okolností, byl nedávno potvrzen ve výše uvedeném rozsudku Archer Daniels Midland (C-510/06 P), ve kterém měl Soudní dvůr za to, že tomuto podniku bylo oprávněně odmítnuto snížení základní částky pokuty, která mu byla uložena z důvodů, že ukončil své protiprávní chování po prvních zásazích amerických orgánů pro hospodářskou soutěž, ke kterým v této věci došlo před zásahy Komise [65]. Soudní dvůr toto posouzení založil na nezbytnosti zachovat odrazující účinek pokuty uložené Komisí a na užitečném účinku čl. 81 odst. 1 ES [66].

175. Z toho vyplývá, že se Soud v projednávané věci nedopustil žádného nesprávného právního posouzení tím, že potvrdil odmítnutí uvedené Komisí ve sporném rozhodnutí přiznat navrhovatelkám polehčující okolnost za to, že předčasně ukončily porušování čl. 81 odst. 1 ES, tedy protiprávního jednání, jehož existenci nezpochybnily.

176. Mám tudíž za to, že druhá část čtvrtého důvodu kasačního opravného prostředku nemůže obstát. Tento důvod musí být rovněž zamítnut v plném rozsahu.

64 — Body 158 a 160.

65 — Bod 150.

66 — Tamtéž (bod 149).

F – *K pátému důvodu kasačního opravného prostředku, vycházejícímu z porušení zásady proporcionality v rámci stanovení částky pokuty*

1. Argumentace účastnic řízení

177. Navrhovatelky tvrdí, že Soud při určování závažnosti protiprávního jednání v rámci stanovování pokut porušil zásadu proporcionality ve dvou ohledech. Jednak Soud pokyny použil formalisticky, aniž by zohlednil konkrétní okolnosti protiprávního jednání. Dále Soud ověřil přiměřenou povahu pokuty pouze s ohledem na izolovaná kritéria, aniž by celkově zohlednil okolnosti projednávaného případu. Navrhovatelky v tomto ohledu kritizují konkrétněji body 228 až 232 napadeného rozsudku.

178. Podle Komise je tento důvod nepřípustný, jelikož Soudní dvůr vyzývá, aby přezkoumal výši pokuty. Podpůrně Komise tvrdí, že Soud podrobně přezkoumal přiměřenost pokuty a že jsou argumenty navrhovatelek neopodstatněné.

2. Posouzení

179. Pokud jde o první výtku navrhovatelek vycházející z formalistického použití pokynů, musí být tato výtka zamítnuta ze stejných důvodů, jako jsou důvody uvedené v bodě 165 tohoto stanoviska. Na podporu této výtky se totiž navrhovatelky omezují na zopakování svých výtek, podle nichž Soud považoval výchozí částku 20 milionů eur za závazný strop. Jak jsem již přitom uplatnil výše, nemohou takové výtky obstát.

180. Pokud jde o druhou výtku, je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury v řízení o kasačním opravném prostředku

Soudnímu dvoru nepřísluší, aby z důvodu ekvity nahradil vlastním posouzením posouzení Soudu, který rozhoduje při výkonu pravomoci soudního přezkumu v plné jurisdikci o částce pokuty uložené podniku za porušení práva Společenství tímto podnikem [67].

181. Z toho vyplývá, že Soudní dvůr v rámci kasačního opravného prostředku není příslušný k obecnému přezkumu pokut [68].

182. V projednávané věci přitom navrhovatelky ve skutečnosti vyzývají Soudní dvůr, aby znovu přezkoumal částku pokuty, která byla uložena Soudem. V bodech 103 až 108 svého kasačního opravného prostředku totiž tvrdí, že údajná neexistence skutečného dopadu na trh, délka trvání, odlišný dopad protiprávního jednání, předčasné ukončení tohoto protiprávního jednání, údajný nepoměr mezi pokutou a celkovým obratem, jakož i údajné zmenšení velikosti dotčených trhů mohly Soud vést ke snížení částky pokuty uložené ve sporném rozhodnutí.

183. Soudní dvůr je v rámci kasačního opraveného prostředku naopak zejména povinen ověřit, zda Soud právně dostačujícím způsobem odpověděl na veškeré argumenty uvedené navrhovatelkami směřující ke zrušení nebo snížení pokuty [69].

184. V tomto ohledu, jak Komise uplatnila ve své kasační odpovědi a jak vyplývá z přezkumu třetího a čtvrtého důvodu kasačního opravného prostředku učiněného v tomto stanovisku, Soud důsledně přezkoumal argumenty navrhovatelek, které byly zopakovány v bodech 103 až 108 jejich kasačního opravného prostředku, zmíněných výše.

185. Krom toho, pokud jde o nejvíce odůvodněné výtky týkající se údajného nepoměru pokuty ve vztahu k celkovému obratu navrhovatelek, jakož i k objemu první úrovně dotčených trhů, které nebyly přezkoumány v rámci odpovědi na předcházející důvody kasačního opravného prostředku, Soud v bodech 228 až 232 napadeného rozsudku správně ověřil, zda částka stanovená ve sporném rozhodnutí byla, s ohledem na argumentaci navrhovatelek a pravomoc soudního přezkumu Soudního dvora v plné jurisdikci, přiměřená uvedeným skutečnostem. V tomto ohledu je nutné uvést, že Soud

67 — Viz zejména rozsudky ze dne 15. prosince 1994, Finsider v. Komise (C-320/92 P, Recueil, s. I-5697, bod 46); ze dne 8. července 1999, Hercules Chemicals v. Komise (C-51/92 P, Recueil, s. I-4235, bod 109); Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise, uvedený výše (bod 614) a Dansk Rørindustri a další v. Komise, uvedený výše (bod 245).

68 — Viz v tomto smyslu rozsudek Dansk Rørindustri a další v. Komise, uvedený výše (bod 246 a citovaná judikatura).

69 — Viz zvláště výše uvedené rozsudky Baustahlgewebe v. Komise (bod 128) a Groupe Danone v. Komise (bod 69).

toto posouzení provedl, aniž by se držel stropu 10 % celkového obratu stanoveného čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003, jehož dodržení nemůže, jak Soud správně rozhodl v bodě 226 napadeného rozsudku, automaticky zaručit přiměřenost pokuty.

186. Ve světle těchto úvah navrhuji, aby byl pátý důvod kasačního opravného prostředku zamítnut, a tudíž aby byl kasační opravný prostředek zamítnut v plném rozsahu.

III – K nákladům řízení

187. Podle čl. 122 prvního pododstavce jednacího řádu rozhodne Soudní dvůr o nákladech řízení, není-li kasační opravný prostředek opodstatněný. Podle čl. 69 odst. 2 téhož jednacího řádu, jenž se na řízení o kasačním opravném prostředku použije na základě jeho článku 118, se účastníku řízení, který neměl úspěch ve věci, uloží náhrada nákladů řízení, pokud to účastník řízení, který měl ve věci úspěch, požadoval. Vzhledem k tomu, že Komise požadovala náhradu nákladů řízení a navrhovatelky neměly ve věci úspěch, je důvodné posledně uvedeným uložit náhradu nákladů řízení o kasačním opravném prostředku.

IV – Závěry

188. S ohledem na výše uvedené navrhuji, aby Soudní dvůr rozhodl takto:

„1) Kasační opravný prostředek se zamítá.

2) Společnostem William Prym GmbH & Co. KG a Prym Consumer GmbH & Co. KG se ukládá náhrada nákladů řízení.“